25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6904 — 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1908 — ՇԱԲԱԹ — 7 ՐԱՄԱԶԱՆ 1326 — 3 Octobre 1908 — 25me année — N. 6904

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Գ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուրսի համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌وله‌ك
اوچ‌ده‌بیده‌ یومی و سیاسی غزته‌
صاحب امتیازی قره‌كین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԵՄԲԱԳՐՕՒԹԻՒՆ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԵՐ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԵՂԲԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԵՐ 19ՐԴ ԴԱՐՈՒ ԲՈՒՐՔԱՇԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ[1]

1800—1900

«Ոչ է վաղանցուկ հանգոյս լսելեաց, այլ է կայուն և է մնայուն ստացուած ապառնեաց զբեղի զպատմութիւն.» (Թուկիդիդէս, պեղծպոնեսական).

Բա՛րք, անա՛ ամէնէն աւելի նկատելի սիլիքը պատմութեան մանաւանդ փիլիսոփայական պատմութեան մէջ։

Բա՛րք, այսինքն հոգեկան ներգործող ու կրաւոր վիճակը, որմէ կը բղխի մարդուն երկրաւոր ամէն ինչը, բացի անանցողէ որոնց ուղիղ աղբիւրն է երկնաւորը՝ կրօնքը, եթէ միայն սա՝ պարագաներու, լեզուների, արուեստին ու ներքին ազգեցութեանց և զօրութեանց բերումով՝ ծնկցած ու հաւասարած չլլայ բարոյից ու գիրկընդխառնուած անոր հետ այնքան՝ որ անմնար ըլլայ պահել մէն առանց միւսին և ազատ միւսին համազօր ներգործութիւններէն։

Բա՛րք, այսինքն բարոյական այն տրամադիրն և դժուարախոհութի երեսակը, որ է արդիւնք վայրի մը տիրող գնացքին, կլիմային, ուսանելութեանց, ներքին ու արտաքին յարաբերութեանց և՝ եթէ սեւած բաւած են՝ ներգոյ կանոդաղեալ զօրութեանց (առնմանութիւն զգայմունք)։

Թուրքահայոց համար՝ անհատական, հասարակական, տեղական ու պատմական այս սիլիքը՝ գէթ 15րդ դարու կէսէն ասդին՝ ունեցած է մէջէն երանգ մը, կրաւո՛ր քան ներգործող, որուն գլխաւոր պէտպատութիւններն բնծայած են երկրին բարեկիան միջոդագային դիրքը, խառն և յարնարբ սովորութիւնները, պաշտպանական ու միազեալական քաղաքականութիւնը, ուսուցական ու սեղանաւորական թոյլ, ծգծդող, բաղդատաւոր գործունէութիւնը, ուսանութիւնները չա՛ս հինէն և նոմանեցու, ճիկերու, չամերու, չոյերու, կիզիներո՛ւ ալ սեղական միտումներ և դիրութիւններ, որ Թուրքիոյ հպատակ ժողովուրդներուն մէջ՝ ամէնէն աւելի կ'երեւին հին Հայերուն վրայ կարտուն սեղականներով (առանձնայատկութիւններով)։

Հոգեկան այս տիրող վիճակը մինչեւ 1800 սեւած է՝ գրեթէ համահաւասար միօրինակ թեամբ ու չատ անօր փոփոխութիւններով, որոնց պարագաները չեն հասած մեզի լիով և որոնց նշանակելի գիծերը, սակայն, ակներեւ ապէս ծանօթ են 1800ի սկիզբները խրատոց Թուրքահայերուն կենցաղին մէջ։(՞)

Եկեղեցական նուիրապետութեան մը ներքեւ եկեղեցապար վարեալ ու կառավարեալ առանին հոգեկան այս տիրող նրկարագիրը՝ կ'երեւի մեզի 1800ի սկիզբներն իր այլամերժ կաղապարում մը հինգնապէս քրիստոնէական նորոդեալ կրօնքի մը և անտեառաբանական ու արարողական ձեւերու վրայ, որուն կցուրդեալ ու պատասխեալ երկրորդական յաւելուածներ բերած են՝ տիրող բնիկ արուեստներու, դրպի ու երկրակից ազդերու (կենցաղապէս՝ Հրէից և զգացապէս՝ Յունաց)՝ և տիրող ազգին սովորութեանց խորհեալ ու կամաւոր, մերթ նաև բռնի ազդեցութիւններ ու նմանութիւններ՝ Հայոց մէջ ալ առած քաղաքացիութեան իրաւունք այնքան սահմանով, որքան չէր այլալեր հիմէն բուն եկեղեցականն ու աւանդականն և որքան կը թոյլատրէին ներքին ու արտաքին կերք, դիւրութիւններ, լսմութիւններ, նեղութիւններ, երբեմն քմահաճոյք անգամ։ Ու այս այլընկալութեանց անօրէն էին՝ եկեղեցական վերին ու ուխտարական ամիրայ իշխանութիւններէն զատ՝ ընտանեաց ջնջերն ու թաղական վիրեպեալներ՝ անգէտ ու անմնաչ արտաքին հեւաւորներու, այլ նաև չատ գիտուն ներքին ու աւանդական բանեաց, և կորի՝ նախանձախնդիր բնիկ ազգեալ համակարգեալ գնայքի մը գործունեան և զազափարական, որ եկած հասած էր մինչեւ իրենց օրերն՝ հանդերձ անձուկ խարսանութիւնով ու ասիական համբերով խրատեցած և անդրդուելի ասվարտնալ թեամբ՝ մանամանց, գգացմանց, արատոյատութեանց և արտաքին հանդերձանքի մասին։

Պարսկաստանի, Թուրքիայի, Հնդկաստանի, Աւստրիայի, Եգիպտոսի, Հայաստանի, Խարսիայի և Թուրքիայի վաճառատան կեդրոններու վրայ բանեալ ուեւ արդ հաները բարեկան էր՝ որ, մէկ կողմէն իրենց ներարկեալ քաղաքական կոյսութեան բերումով, մէս կողմէն իրենց ուեւ արուեստական դիւրաղդրդութիւններով ու ընկերական բերումներով՝ կազմէին նմանաբարոյ կենցաղ մը ու հանդիսանային արտաքնապէս այն սեռական ամուր և հիմն բարքին, որ կ'երեւի երբայական ժողովրդին վրայ մինչեւ յայսօր ամէնէն գիմանար (choquant) անմնանութեամբ մը։ Զարի այդ խնասուն ժողովուրդին պահելու և չանեցուցնելու յամառ յատկութիւններէն՝ հայերն հաւասարած են ամենայն ուրեք ազգութիւն, լեզուապիսութիւն, համակերպող և համոզող դիմախան զօրութեան և ընտանեկան սնունդն կենցաղին։

Իրենց կրօնքը, քրիստոնէութիւնը, տարբերած է նաեւ աւելի դիւրութիւն մը բնակութեան և ընկերականութեան ուրիշ զօրաւոր ազգերու հետ, որոնց գործակցութեան ալ վիճակած էին՝ մանաւանդ Ռուսիայի ու Ժամանակ ժամանակ Հոլանտայի, Խարսիայի ու Անգլիայի մէջ, ինչպէս իրենց տեղի գիրքերէ բերան և սահական զուսպ սովորութիւններով՝ Թուրքիայի ու Պարսկաստանի մէջ։

Ըստ այսմ՝ ինչ որ տրված էրենց ներքին անտեղիսայի մթութեամբ և անհաղորդական գաղտակեցութեամբ ձեւը բերած էին՝ ազդեցութիւն, հարստութիւն, գործնական չարքաշ ճարպիկութիւն այլերն ու այլարարց ազդերու մէջ՝ ապրելովին հանդերձ էապէս գաուցեալ և արհամարհալ իսկ անոնցմէ ու ի հարկէ միայն ընկերացեալ ու յարպեալ արտաքնապէս, նո՛յնն՝ առաւելո՛ւմբ՝ ուրեք ուրեք հայք ալ կրցած էին ձեւք բերել աւելի անջան աւելի դիւրութեամբ՝ ապրելով մանաւանդ իրենց միայնալ անոնց և մարդասիրեալ անոնցմէ (այլարքոն և այլարարց ազգերէ), և ոչ միայն ի հարկէ այլ և ի զգացմանէ ընկերացեալ ու վրաառնացեալ գործակցապէս՝ զարմՅարեթեան իրրև քրիստոնեայ, իրրև հին առնմ մը արեւելքի՝ ամէնէն ուրի ընդունակ, յետյուեցաց, արեւմուտքի քրիստոնեայ վաճառականաց։

Ե. Դ. ԱՐՄԱՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԽՕՍՈՒՐԱՏՈՒՔ

Յառաջնորդս Սամմանագրութիւնով չենք կրնար զբաղիլ, չէ։

Աչխարհս լաւագոյն բաներու առեն մը միայն կը տեւեն։

Քիչիկ մը եթէ իմ խառնուածքս ուներ, արդէն չատոց ձանձրացած ըլլալու էք կարդալ և խմանալ ինչ որ կը գրուի և կամ կը խօսուի կոր «Բանակ էսաոր»ին վրայ։

Եւ որմէհետեւ — Ապատ է՛ք — բոլոր մեզի, ասիկա պատճառ մը չէ որ մենք զմեզ ուրանենք, զպարենք մարդ ըլլալ, և չհետաքրքրուինք գիտնալու թէ ինչ կ'անցնի կը գտնուց կոր ուրիշ երկիրներու ասեր։

Հերիք է ալ որքան որ կարդացինք Պետրոս Հոմամճեանի յօդուածները և ակամէ ասենք մեր ապրումներուն արտասանած ճառերուն։

Ամէնէն կարմիր հայրենասէրը և կամ քաղաքական այս կամ այն պատգիրին պատանդ ամենամարդ իրրեւ միայնալ անոնց և մարդասիրեալ անոնցմէ (այլարքոն և այլարարց ազգերէ), և ոչ միայն ի հարկէ այլ և ի զգացմանէ ընկերացեալ ու վրաառնացեալ գործակցապէս՝ զարմՅարեթեան իրրև քրիստոնեայ, իրրև հին առնմ մը արեւելքի՝ ամէնէն ուրի ընդունակ, յետյուեցաց, արեւմուտքի քրիստոնեայ վաճառականաց։

Ե. Դ. ԱՐՄԱՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

Այդ objet d'art e, այդ բանաստեղծ գեղարուեստն ոչ կին է և ոչ ալ ազգի։

Բարեկի մայրերուն վրայ բանեցող ծաղիկ և ժամանակէն առաջ հասունցած պառաղ, միտքերը պատատարար ազգկան և պանդիկին մէջ սարաբերող էակն է, պարակիրներ զեղեցիկ որ կ'աչխատի, քիչալ կը զոնանց և կը սիրէ իր սանեւուխմնամայ սրտին բոլոր թափովը և որ կը հրապարեր իր տարիքին սպանելութիւնովը, աչքերուն խոչորութիւնովը և նարարոյս կարծիքներուն խոլ սատանումովը։

Կարմ չրվազեան կը հանդի և երկար նայատաց քներ ունի չարաձի, բանիմաց և գիրազանգրէն գրագէտ։

Իր պատերազմի դաշտն է Բիւ որ լա Բէն, Թիւերրիի պարտէզը և կամարաւոր Թիվօլի փողոցը։ Կիրակի օրերն ալ Շան զ'Էլիզէն։

Իր վարդագոյն և իլանեւ մասամբ ներանոն ծայրէն դարձ կուգան ոտն հրաչալիքները, չրվազեան կամ՝ գրիսարի, որոնք ինկեղերական հաւրարը կը չենին Թէոֆիլէտի, Տանսի, Բաքէնի, Վօրիէի պէս սանեներուն որոնք աբէլ բան չեն՝ բայց եթէ սիրաեմիներու վայելչագարդութիւն, հաչալի և գեղեցկապատութիւն։

Միտքերը զեղջի գոյն տարերով, բարակ մէջքով, սատանի քիթով, մարքիզի քարտուղարի Բարեկի գործատարէն է որ կարգաւերու դիտաստութեամբ կը սիրաբանի և օրին մէկին ալ կը նշմարի թէ քօրթի եղեր է և քօրթի կը չարատանի։

Պարեկ արկածներ չի վախնար և մեծ բաներ չուզուիր կեանքէն։

Թանակրաչի արձանիներուն պէս հարհագեղ մարմին մը կ'ունենայ և Բարեկիի բաներիներուն պէս անուրիկ դէմք մը։

Հագի կուսայ արեւեւ ճառագայթներուն մէջ դարարեալ համար, կը սիրէ դարանը, ծաղիկները, ազատ օդը և երեւ սեւ արձակ մանեակները։

Պարեկ խուցի մը մէջ կ'ապրի և գրեւակներ կ'երգայ։

Կը պատանի որ երբէք իրականութիւն ըլլայ, եթէ Թանցոյ կեր սուզ Աստուածը դէ կը հանէ վատաչուս և մէրիանատէր ծերուկ մը։

Վաթսուն տանիմանով վարը կը կշռայցնէ և գրատիներու պէս կը ժարի։

Կարծիքին վրայ միշտ սուտ ծաղիկ մը կ'ունենայ միտիները և սրտին մէջ ճշմարիտ սէր մը որմէ կ'օգտուի ուսանող մը, ապահով որ մոլեռնատէր գայ։

Դեռ չի կրցած որոշներ կ'ունենայ նոյնը, փոխ, որոնք սակայն սրուելքի աւելի բեղուի կը նմանին, որովհետեւ սրտիդ կը խօսին ուղղակի։

Բարի-բօսիկի սիրտնար, հանդիպած երիտասարդին հետ թիմակցութիւններ կը հաստատէ և խանութին թագուցած կարուտանքներով փոխանցներ կը պատրաստէ իր սիրականներուն ամէնէն խարտեաշին համար։

Միտիկներին սկսանելէն թագուհիները մանանեներ կրնան չինել սայ, այնքան կանանաց, այնքան ճերմակ և այնքան յղկուն են անոնք և որոնց քով մարդաբար կ'ամչնայ։

Եթէ պղտիկ մոլութիւններ ունի, մեծ սարքիներ ալ կ'ունենայ։

Շարաթ իրիկուն ձեռքը հինգ ֆրանք անցածին պէս չորս ու կէսը հիւանդ մորը կը տանի և կէս ֆրանքով պատարիկ մը կը գնէ դրացի աղքատ ազգկին համար։

Այս բրանձէն գոհ, իրիկունը սիրտիներ թեւը մտած, իր բարեգործութիւնը կը պատմէ և կեանքի պատուհանիներու մասնայատ համար աքատրանքներու չատ թէն տան գիրքը կը հանդուրեն à bouche que veux tu.

Ե. ԱԼԳԵՈՒՐ

ՄԲԻՆ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ

Դարեան առջի անձրեւն էր մաղուած ոյն գիշեր,
Մայրիները մարգարտագարդ կը շողային,
Աբեւք կ'ժպտէր սենց սէրին արցունքը։

Մաղիկ տերեւ, բաղաղ ու ծիլ կը չորնային
Ցնծագան ոյգին արշալոյսն սիրին Ճանձնէն՝
Ինքնութեան շէն խորհուրդն էր որ կը ծծուէր...։

Անոնց տամուկ որտերէն կը ծորէր մէկ
Հիմնէի գաղջ անկողնի մը բուրմունքը,
Նարնջենիի բարով ոծուած յամագար մը։

Պուրակն ոյն գիշեր լացած էր գոնդէն,
Շոշափելն չեմ տարածելով կրկնը
Հոն պատասուաց և տարբեր պարիկի։

Այդը գալով հոլանած էր սատ էր,
Սառուցեալ քոյն էր ճնճղ հարուածեան,
Որ գիշերին մէջ կը տարածուի անանց վրայ։

Կուսական ամանին պատանեաց տարով
Հոն հոգով հոլանի մանկ սրտերուն՝
Հիմնէի տանջը ներքնչելով անանց։

Երիշերը օրօրոց ազատատանքաս տատերեր
Կենդիան պատուել գաղանին ու սաղանին,
Անմոռանց թատատանքներուն մէջ պատրիկն,

Կեանքն է որ կ'ուրատարծուի անանց գիտերով...։

ՇԱՀՆԱԶԱՐ ՈՐԲՈՒՆԻ

ԳԱՒԱՌԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

18 սեպտ. Ռոտարդ

Այսոր բացուած են յսյն խանութները։ Հանրական պաշտարին համար եղած գիմումը չանգած է մէկ երկու հեռագիրներ տարու, մէկը, կարծեմ, Ազրիանոպոլսոյ Օտ. Բոմիզէին, մէսաբ Կ. Պոլսոյ ներքին գործոց Նախարարութեան։ Շատ կը զսմուի քաղաքիս կառավարչին ուզղատատ վարմանքը, միւնոյն ատեն՝ հաշտարար։ Բացի ի բաց յայտարարած է թէ ինքը չի կրնար մոգիս չարի չեզիլ Սամանդրութիւնս արամադրութիւններն, ուստի պատանդել որ անդատատ ակտք է այս ինչը ընարելի՝ օրինական չէ, մանաւանդ թէ Սամանդրութիւնը վերացուցած է արդէն երկրին ազգարմատութեանց մէջ եղած անտանելու խարսանութիւնը։ Լրջամտ յոյներ ալ, — Ամասիոյի գատակարգը— հոմամատութիւն ցոյց տուած չէր ամբոխին ազմուկին։

Այս ատիս գովեստով կը խօսի Դանա Յակոբ էֆ. Պարիկեանի մասին, որ իրրեւ հանանական ընարելի կը նկատուի Երիտասարդութեան համար։ Պարիկեան ոնիկ Ազրիանուպոլսեցի է. չատ համակրելի եղած արդէն նամանդին մէջ, ունարտը ամէն ազգարմատութեանց, մանաւանդ մեր Թուրք հայրենակիցներուն։ Իր ընարական յաջողութիւնը կը փոխարինի միայն սա պայմանա՝ որ կարենայ օգտակար հանդիսանալ երկրին ընդհանրական չահերուն, ստանց անձկամտութիւն և նեղսիրտ հայեցքներ ունենալու։

Բարեխոհութիւն է ըսել որ երբ մայրաքաղաքին մէջ միտքերը չփոխուեանը կը պաշարութիւն լսա ընարելիներու վրայ կեդրանանալու, նամանդիներու մէջ կը վիճուն արժանաւոր ընարելիներ, հաւատար ուժերով ու ձիրքերով օժտուած։ Սամանդրական ժողովը ստիպ պիտի ստանայ համեհամար ընարելիներ գտնելու մայրաքաղաքի ու նամանդային ատաղանին մէջ։

Այս գործին գլուխ, իրենց վերադարձին թերը մտած, իր բարեգործութիւնը կը պատմէ ու կեանքի պատուհանիներու մասնայատ համար աքատրանքներու չատ թէն տան գիրքը կը հանդուրեն à bouche que veux tu.

Ե. ԱԼԳԵՈՒՐ

ՄԲԻՆ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ

Դարեան առջի անձրեւն էր մաղուած ոյն գիշեր,
Մայրիները մարգարտագարդ կը շողային,
Աբեւք կ'ժպտէր սենց սէրին արցունքը։

Մաղիկ տերեւ, բաղաղ ու ծիլ կը չորնային
Ցնծագան ոյգին արշալոյսն սիրին Ճանձնէն՝
Ինքնութեան շէն խորհուրդն էր որ կը ծծուէր...։

Անոնց տամուկ որտերէն կը ծորէր մէկ
Հիմնէի գաղջ անկողնի մը բուրմունքը,
Նարնջենիի բարով ոծուած յամագար մը։

Պուրակն ոյն գիշեր լացած էր գոնդէն,
Շոշափելն չեմ տարածելով կրկնը
Հոն պատասուաց և տարբեր պարիկի։

Այդը գալով հոլանած էր սատ էր,
Սառուցեալ քոյն էր ճնճղ հարուածեան,
Որ գիշերին մէջ կը տարածուի անանց վրայ։

Կուսական ամանին պատանեաց տարով
Հոն հոգով հոլանի մանկ սրտերուն՝
Հիմնէի տանջը ներքնչելով անանց։

Երիշերը օրօրոց ազատատանքաս տատերեր
Կենդիան պատուել գաղանին ու սաղանին,
Անմոռանց թատատանքներուն մէջ պատրիկն,

Կեանքն է որ կ'ուրատարծուի անանց գիտերով...։

ՇԱՀՆԱԶԱՐ ՈՐԲՈՒՆԻ

ԳԱՒԱՌԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

18 սեպտ. Ռոտարդ

Այսոր բացուած են յսյն խանութները։ Հանրական պաշտարին համար եղած գիմումը չանգած է մէկ երկու հեռագիրներ տարու, մէկը, կարծեմ, Ազրիանոպոլսոյ Օտ. Բոմիզէին, մէսաբ Կ. Պոլսոյ ներքին գործոց Նախարարութեան։ Շատ կը զսմուի քաղաքիս կառավարչին ուզղատատ վարմանքը, միւնոյն ատեն՝ հաշտարար։ Բացի ի բաց յայտարարած է թէ ինքը չի կրնար մոգիս չարի չեզիլ Սամանդրութիւնս արամադրութիւններն, ուստի պատանդել որ անդատատ ակտք է այս ինչը ընարելի՝ օրինական չէ, մանաւանդ թէ Սամանդրութիւնը վերացուցած է արդէն երկրին ազգարմատութեանց մէջ եղած անտանելու խարսանութիւնը։ Լրջամտ յոյներ ալ, — Ամասիոյի գատակարգը— հոմամատութիւն ցոյց տուած չէր ամբոխին ազմուկին։

Այս ատիս գովեստով կը խօսի Դանա Յակոբ էֆ. Պարիկեանի մասին, որ իրրեւ հանանական ընարելի կը նկատուի Երիտասարդութեան համար։ Պարիկեան ոնիկ Ազրիանուպոլսեցի է. չատ համակրելի եղած արդէն նամանդին մէջ, ունարտը ամէն ազգարմատութեանց, մանաւանդ մեր Թուրք հայրենակիցներուն։ Իր ընարական յաջողութիւնը կը փոխարինի միայն սա պայմանա՝ որ կարենայ օգտակար հանդիսանալ երկրին ընդհանրական չահերուն, ստանց անձկամտութիւն և նեղսիրտ հայեցքներ ունենալու։

Բարեխոհութիւն է ըսել որ երբ մայրաքաղաքին մէջ միտքերը չփոխուեանը կը պաշարութիւն լսա ընարելիներու վրայ կեդրանանալու, նամանդիներու մէջ կը վիճուն արժանաւոր ընարելիներ, հաւատար ուժերով ու ձիրքերով օժտուած։ Սամանդրական ժողովը ստիպ պիտի ստանայ համեհամար ընարելիներ գտնելու մայրաքաղաքի ու նամանդային ատաղանին մէջ։

Այս գործին գլուխ, իրենց վերադարձին թերը մտած, իր բարեգործութիւնը կը պատմէ ու կեանքի պատուհանիներու մասնայատ համար աքատրանքներու չատ թէն տան գիրքը կը հանդուրեն à bouche que veux tu.

Ե. ԱԼԳԵՈՒՐ

ՄԲԻՆ ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ

Դարեան առջի անձրեւն էր մաղուած ոյն գիշեր,
Մայրիները մարգարտագարդ կը շողային,
Աբեւք կ'ժպտէր սենց սէրին արցունքը։

Մաղիկ տերեւ, բաղաղ ու ծիլ կը չորնային
Ցնծագան ոյգին արշալոյսն սիրին Ճանձնէն՝
Ինքնութեան շէն խորհուրդն էր որ կը ծծուէր...։

Անոնց տամուկ որտերէն կը ծորէր մէկ
Հիմնէի գաղջ անկողնի մը բուրմունքը,
Նարնջենիի բարով ոծուած յամագար մը։

Պուրակն ոյն գիշեր լացած էր գոնդէն,
Շոշափելն չեմ տարածելով կրկնը
Հոն պատասուաց և տարբեր պարիկի։

Այդը գալով հոլանած էր սատ էր,
Սառուցեալ քոյն էր ճնճղ հարուածեան,
Որ գիշերին մէջ կը տարածուի անանց վրայ։

Կուսական ամանին պատանեաց տարով
Հոն հոգով հոլանի մանկ սրտերուն՝
Հիմնէի տանջը ներքնչելով անանց։

Երիշերը օրօրոց ազատատանքաս տատերեր
Կենդիան պատուել գաղանին ու սաղանին,
Անմոռանց թատատանքներուն մէջ պատրիկն,

Կեանքն է որ կ'ուրատարծուի անանց գիտերով...։

ՇԱՀՆԱԶԱՐ ՈՐԲՈՒՆԻ

ԳԱՒԱՌԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

18 սեպտ. Ռոտարդ

Այսոր բացուած են յսյն խանութները։ Հանրական պաշտարին համար եղած գիմումը չանգած է մէկ երկու հեռագիրներ տարու, մէկը, կարծեմ, Ազրիանոպոլսոյ Օտ. Բոմիզէին, մէսաբ Կ. Պոլսոյ ներքին գործոց Նախարարութեան։ Շատ կը զսմուի քաղաքիս կառավարչին ուզղատատ վարմանքը, միւնոյն ատեն՝ հաշտարար։ Բացի ի բաց յայտարարած է թէ ինքը չի կրնար մոգիս չարի չեզիլ Սամանդրութիւնս արամադրութիւններն, ուստի պատանդել որ անդատատ ակտք է այս ինչը ընարելի՝ օրինական չէ, մանաւանդ թէ Սամանդրութիւնը վերացուցած է արդէն երկրին ազգարմատութեանց մէջ եղած անտանելու խարսանութիւնը։ Լրջամտ յոյներ ալ, — Ամասիոյի գատակարգը— հոմամատութիւն ցոյց տուած չէր ամբոխին ազմուկին։

Այս ատիս գովեստով կը խօսի Դանա Յակոբ էֆ. Պարիկեանի մասին, որ իրրեւ հանանական ընարելի կը նկատուի Երիտասարդութեան համար։ Պարիկեան ոնիկ Ազրիանուպոլսեցի է. չատ համակրելի եղած արդէն նամանդին մէջ, ունարտը ամէն ազգարմատութեանց, մանաւանդ մեր Թուրք հայրենակիցներուն։ Իր ընարական յաջողութիւնը կը փոխարինի միայն սա պայմանա՝ որ կարենայ օգտակար հանդիսանալ երկրին ընդհանրական չահերուն, ստանց անձկամտութիւն և նեղսիրտ հայեցքներ ունենալու։

Բարեխոհութիւն է ըսել որ երբ մայրաքաղաքին մէջ միտքերը չփոխուեանը կը պաշարութիւն լսա ընարելիներու վրայ կեդրանանալու, նամանդիներու մէջ կը վիճուն արժանաւոր ընարելիներ, հաւատար ուժերով ու ձիրքերով օժտուած։ Սամանդրական ժողովը ստիպ պիտի

ԱՄՈՒԷԼ

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԷՐԹՕՆԸ — ՐԱՖՖԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ (16)

Գ.

ԵՐԵՔ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՈՒԺԵԼ

—Օգտուեցանք մենք և ոչ թէ ժողովուրդը։ — Դա, ես և այդ նազիի երիտասարդը, որ լաւ նստած է այստեղ,— նա ձեռքը տարաւ դէպի Սամուէլը, մենք ամենքս յանկան կամ սասրական կրթութեան արդիւնք ենք, այո՛, փչացող և ոնոն ազգային զգայմունք ապտակ բիւզանդականութեան արդիւնք։ Բայց ինչ է իսկզմ ժողովուրդը։ — Նա հինը կերցրեց և նորի մէջ ոչինչ չը դատ...

—Նա՛ս բան դատ, Մեսրոպ։

—Ոչինչ չը դատ, Սանակ։ Իսկ մատակել ես, երբ քո սուրը Վրեմանէս պապը՝ հէնց այդ Աչուկատի վանքի տաճարի մէջ՝ յանցաց լեղուով պատարագ էր մատուցանում, յանկարծ երկու հազար հոգի պաշարեցին վանքը, կամենում էին քարկոծ անեն նրան։ Տաճարի ամբութիւնը հազիւ կարողացաւ ազատել նրան կատաղի խուժանի բարկութիւնից։ Դու մոռացել ես, Սանա՛կ, երբ քո Պապ և Սիմոնդպիէս հայերը՝ զարձեալ այդ Աչուկատի վանքում նստած էին խրախութեան սեղանի շուրջը, յանկարծ մէկը՝ հրեշտակի նման՝ սուրը ձեռին ներս նետուեցաւ և երիտասին հետ խոզխոզից նստած սեղանում։ Սմիտներով նրանց դիմերը մնացին ամոտեղ անթաղ, և ոչ ոք խուժանի երիտասարդից չէր համարձակվում մոտենալ։ Ահա այդ սենեակում կատարուեցաւ յայտնի և զարմանալի դէպքերի մի շարք։

Նկատեցիր, որ վիճաբանութիւնը հասպշտեան աւելի սաստիկ կերպարանք է ստանում, Սամուէլը մէջ մտաւ, ասելով.

—Ինչ օգուտ այդ հարցաստութիւններից, Մեսրո՛պ։ Ինչ որ եղել է, ինչ որ կատարուել է, մենք այդ բոլորը պէտք է անցած համարենք և մտածենք գործերի այժմեան դրութեան վրայ, թէ ինչ միջոցով կարող ենք հեռացնել վերոհիշեալ վտանգը։

Փոքրիկ երիտասարդի գանգատի դէմքի վրայ երեւաց մի դառն ժպիտ։ Նա նայում էր Սամուէլի վրայ, որպէս մի պարզամիտ երեխայի վրայ։

—Դու չտպագրում ես, սիրելի Սամուէլ,— ասաց նա փաղաքշական ձայնով։— Չէ՞ որ գործերի այժմեան հիւանդագին դրութիւնը բղխում է մեր հին մեղքերից։ Սակայն քննենք այդ մեղքերը, մենք չենք կարող դարման տանել ներկայ չարիքներին, որ մեր հայրենիքին մահ է սպառնում... Ես համոզուած եմ, որ քո հայրը յիմար մարդ չէ։ Ես համոզուած եմ, որ քո քեռի Մեսրոպ Արծրունուն նոմոպէս չէ կարելի խնամքների կարգը դնել։ Իսկ ես աւելի համոզուած եմ, որ այդ երկու դատաւորներին փայփայող զարմից Շապուհ աղքան չառ կրօնասէր մարդ չէ։ Նա քո հօրը և քո քեռուն ուղարկում է ոչնչացնելու Հայաստանում քրիստոնէութիւնը և պարսկական ու Ժամանակ ժամանակ Հոլանտայի, Խարսիայի ու Անգլիայի մէջ, ինչպէս իրենց տեղի գիրքերէ բերան և սահական զուսպ սովորութիւններով՝ Թուրքիայի ու Պարսկաստանի մէջ։

Ըստ այսմ՝ ինչ որ տրված էրենց ներքին անտեղիսայի մթութեամբ և անհաղորդական գաղտակեցութեամբ ձեւը բերած էին՝ ազդեցութիւն, հարստութիւն, գործնական չարքաշ ճարպիկութիւն այլերն ու այլարարց ազդերու մէջ՝ ապրելովին հանդերձ էապէս գաուցեալ և արհամարհալ իսկ անոնցմէ ու ի հարկէ միայն ընկերացեալ ու յարպեալ արտաքնապէս, նո՛յնն՝ առաւելո՛ւմբ՝ ուրեք ուրեք հայք ալ կրցած էին ձեւք բերել աւելի անջան աւելի դիւրութեամբ՝ ապրելով մանաւանդ իրրեւ միայնալ անոնց և մարդասիրեալ անոնցմէ (այլարքոն և այլարարց ազդերէ), և ոչ միայն ի հարկէ այլ և ի զգացմանէ ընկերացեալ ու վրաառնացեալ գործակցապէս՝ զարմՅարեթեան իրրեւ քրիստոնեայ, իրրեւ հին առնմ մը արեւելքի՝ ամենէն ուրի ընդունակ, յետյուեցաց, արեւմուտքի քրիստոնեայ վաճառականաց։

Ե. Դ. ԱՐՄԱՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԽՕՍՈՒՐԱՏՈՒՔ

Յառաջնորդս Սամմանագրութիւնով չենք կրնար զբաղիլ, չէ։

Աչխարհս լաւագոյն բաներու առեն մը միայն կը տեւեն։

Քիչիկ մը եթէ իմ խառնուածքս ուներ, արդէն չատոց ձանձրացած ըլլալու էք կարդալ և խմանալ ինչ որ կը գրուի և կամ կը խօսուի կոր «Բանակ էսաոր»ին վրայ։

Եւ որմէհետեւ — Ապատ է՛ք — բոլոր մեզի, ասիկա պատճառ մը չէ որ մենք զմեզ ուրանենք, զպարենք մարդ ըլլալ, և չհետաքրքրուինք գիտնալու թէ ինչ կ'անցնի կը գտնուց կոր ուրիշ երկիրներու ասեր։

Հերիք է ալ որքան որ կարդացինք Պետրոս Հոմամճեանի յօդուածները և ակամէ ասենք մեր ապրումներուն արտասանած ճառերուն։

Ամենէն կարմիր հայրենասէրը և կամ քաղաքական այս կամ այն պատգիրին պատանդ ամենամարդ իրրեւ միայնալ անոնց և մարդասիրեալ անոնցմէ (այլարքոն և այլարարց ազգերէ), և ոչ միայն ի հարկէ այլ և ի զգացմանէ ընկերացեալ ու վրաառնացեալ գործակցապէս՝ զարմՅարեթեան իրրեւ քրիստոնեայ, իրրեւ հին առնմ մը արեւելքի՝ ամենէն ուրի ընդունակ, յետյուեցաց, արեւմուտքի քրիստոնեայ վաճառականաց։

Ե. Դ. ԱՐՄԱՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԽՕՍՈՒՐԱՏՈՒՔ

Յառաջնորդս Սամմանագրութիւնով չենք կրնար զբաղիլ, չէ։

Աչխարհս լաւագոյն բաներու առեն մը միայն կը տեւեն։

Քիչիկ մը եթէ իմ խառնուածքս ուներ, արդէն չատոց ձանձրացած ըլլալու էք կարդալ և խմանալ ինչ որ կը գրուի և կամ կը խօսուի կոր «Բանակ էսաոր»ին վրայ։

Եւ որմէհետեւ — Ապատ է՛ք — բոլոր մեզի, ասիկա պատճառ մը չէ որ մենք զմեզ ուրանենք, զպարենք մարդ ըլլալ, և չհետաքրքրուինք գիտնալու թէ ինչ կ'անցնի կը գտնուց կոր ուրիշ երկիրներու ասեր։

Հերիք է ալ որքան որ կարդացինք Պետրոս Հոմամճեանի յօդուածները և ակամէ ասենք մեր ապրումներուն արտասանած ճառերուն։

Ամենէն կարմիր հայրենասէրը և կամ քաղաքական այս կամ այն պատգիրին պատանդ ամենամարդ իրրեւ միայնալ անոնց և մարդասիրեալ անոնցմէ (այլարքոն և այլարարց ազգերէ), և ոչ միայն ի հարկէ այլ և ի զգացմանէ ընկերացեալ ու վրաառնացեալ գործակցապէս՝ զարմՅարեթեան իրրեւ քրիստոնեայ, իրրեւ հին առնմ մը արեւելքի՝ ամենէն ուրի ընդունակ, յետյուեցաց, արեւմուտքի քրիստոնեայ վաճառականաց։

Ե. Դ. ԱՐՄԱՐԵԱՆ
(Շարունակելի)

կրթութիւն, աւելի բարեմարդութիւն, աւելի լոյս, աւելի համեստութիւն մտած է մեր խառնիմներուն և վանատատունները մէջ։

Ինչ որ անփոփոխելի կը գտնեմ Ռուսաստանի մէջ՝ Մարմարան ինքն է, յաճախ ստանալ, աւազներուն վրայ փրփրուն, և սա ծառերը՝ սունք, ցիր ու ցան սարերուն և սարաւանդներուն վրայ, ցամաքին տարածութիւնը կ'ընդհատուն տեղ տեղ ու անոր միջնակութեան մէջ տեսակ մը անուշ հանգստարան են ստեղծուած նայուածքներու։

Մեծ փոփոխութիւն մը ընթեան ծոցին մէջ թթենիներն են, աղուոր կանանչութիւն մը ասնալի չորցած, մերկացած տրուներուն մէջ։ Ռուսերեն չատնց չէ որ սկսած է չիրամատածութեան։ Հողը, իրա յարմար անոր մշակութեանը, ամէնէն ընտիր արդիւնքները կ'տատարէ։ Իր հրապարակներն են Սերոնիկ, Թիֆլիս, Դերբան և Դարբէժ, փոքր քանակութեամբ՝ Ատաբազար, Կէյվէ, Պիգա են։ Տարին, առ այժմ, քազաքը կը մտնէ 11—12000 ոսկի։ Ու այդ գործը սկսուած է Հայերուն ձեռքովը, ու կը չարունակուի մերիներուն մէջ։

Այդ առթիւ՝ երախտագէտ սրտով կը յիշուի Դէորգ էֆ. Թորգոմեանի անունը։ Իր աշակերտները երբեք չպիտի մոռնան զինքը։

ՀՐԱՆԴ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԵՐԿԻՐԸ

«Մր. Լանին կը գրէ Armenia-ի մէջ թէ Հայաստան երկիր մըն է զօրաւոր հանգրդութեան, երկու հակառակ ծայրերու, տաքութեան և ցրտութեան, լոյսի և մթութեան, զօրութեան և խոնարհութեան, և իր մէջ կը պարունակէ ընապաստումին, աշխարհագէտին, բանաստեղծին և պատմաբանին կողմէ լուծուելու սպասող աւելի մեծ գաղտնիքներ քան կեզբ. Ափրիկէ և Ամերիկա ու Հնդկաստան միասին առնելով։ Ընկերաբանը տակաւին կը տարակուսի թէ եւրոպական ո՞ր մեծ ընտանիքին (family) կը պատկանի Հայ ժողովուրդը։ Բանաստեղծ դեռ գտակարգած չէ անոնց (Հայերուն) լեզուն, և հնագէտը բան մըն ալ չի գիտեր անոնց ծագման և հին պատմութեան մասին»։

Վերոգրեալ հատուածը Լեվոնդ Հերալտի Բ. օրուան թիւին թարգմանաբար կը ներկայացնեմ Արեւելքի ընթերցողներուն, գաղափար մը տալու համար միայն թէ ուսեալ և զարգացեալ օտարական մը (գէթ այնպէս կը կարծեմ որ ըլլայ Մր. Լանին) ինչպէս կը ներկայացնէ զմեզ, Հայերս, զարգացեալ և քաղաքակիրթ ազգերին։

Երկիր մը կրնայ տաք (ամառը) և ցուրտ (ձմեռը) ըլլալ, կրնայ նաև լոյս (ցորեկը) և մութ (գիշերը) ըլլալ, չոր և խոնաւ տեղեր ունենալ։ Բայց ըսել թէ Հայաստան չատ աւելի մութ զաղափարներ կը պարունակէ իր մէջը քան կեզբ. Ափրիկէ և Ամերիկա ու Հնդկաստան (երեքը միասին առնելով), չենք կրնար վայրկեան մը մտածելի ինչպէս Փոքր Ասիա։ Դիտելք թէ մեզի համար գաղափարներ կային հոն, բայց Եւրոպացիներուն և Ամերիկացիներուն համա՞ր (մանաւանդ աշխարհագէտներուն) որոնք ազատ մուտք կը գործէին և համբորդելու ամէն դիւրութիւն կը վայելէին ի Թուրքիա։ Ցայսմիկ է ուրեմն որ կամ Մր. Լանին տեղէն չէ շարժած և կամ իր փնտռած գիրքը չէ գտած և կարդացած։

Ընկերաբանը տակաւին տարակոյսի մէջ է եղեր թէ Հայերը եւրոպական որ մեծ ընտանիքին կը պատկանին (օտար ընտանիք-family բառով լա՞ մը չկրցայ որոշել թէ ցե՞ղ թէ ազգ ըսել կ'ուզուի)։ Մենք ընկերաբան կամ ուսումնասէր կամ ո՛ և է... բան մը չըլլալով հանդերձ, կը յայտարարենք որ կարծեմ աւելի խելքի մօտիկ բան մը ըսած պիտի ըլլար Մր. Լանին, եթէ տակաւին տարակոյսի մէջ ըլլար թէ եւրոպական ո՞ր մեծ ընտանիքն է որ կը պատկանի Հայ Ազգին, քանի որ ասուսուածաբանօրէն կը հաւատանք թէ առաջին մարդը ծնած է վերջին Հայաստան անունը կրող երկրին մէջ, իսկ ընկերաբանօրէն ալ դարձեալ հաւանացուած են մեզի թէ մարդուն ծագումը ըստ ոմանց Փոքր Ասիոյ մէկ մասէն, և ըստ այլոց Սէլլան կղզիին (*) մէջ եղած է։

Բանասէրը դեռ դատակարգած չէ եղեր հայ լեզուն։ Այս կէտը լա՞ չհասկցայ. պիտի խնդրէի որ ձեռնհաս բանասէր մը բացատրէր դայն։

Իսկ դալով հնագէտին՝ մեր (Հայերուս) հին պատմութեան կամ ծագման վրայ բան մը չգիտնալուն, չենք մեղադրեր զինքը. միայն կը ցաւինք իր տգիտութեան վրայ, որ աւելի ծանրակշիռ դատապարտութիւն մըն է այն մարդուն համար մանաւանդ որ «հնագէտ եմ» կ'ըսէ։ Կրնայ ըլլալ. սակայն, որ այդ տեսակ հնագէտներ աւելի «բաիարուխանի»ութեամբ զբաղած ըլլան քան զանազան աղբերու հին պատմութիւններովը։

Եւ Լեվոնդ Հերալտ, որ ամէն առթիւ լոյս տեղեր կը յայտնէ իր թերթին մէջ զանազան աղբերու (բաց ի Հայերէն) ի նպաստ շահեկան լուրերու, մեզ տարիներ չի փափաքեր խոշոր վերնագիրներով հրամցնել իր ընթերցողներուն՝ զդայացունց և սենսատ լուրեր կամ տեղեկութիւններ, աշխարհիս բոլոր ազգերուն մէջ ամէնէն աւելի զգացողական և ապիտատատ ծագումի տեղեր ունեցող Հայ Ազգին զաւակներուն վրայ, որոնք կարծեմ հոգեկան, մտաւորական և բարոյական զարգացման մասին դեռ չատ բաներ ունին սովորեցնելիք կարգ մը ուրիշ ազգերու։

ՊՈՏԳՈՐՈՍ ՀԱՄԱՄԱՐՅԱՆ

Յ. Գ. — Կրնանք հարցնել մեր մեծայազգ և պատուական հայրենասէր Մինաս Չերազի, Կ. Բասմաջեանի և իրենց գործակիցներուն, թէ երկար տարիներէ ի վեր Հայերը և իրենց ծագումը, պատմութիւնը, անցեալը, ներկան՝ քաղաքակիրթ աշխարհին ծանօթացնելու բան չանելուին ո՞ր աստիճան արդիւնաւոր են եղեր որ մի՞ն Մր. Լանին չի քաշուիր հրապարակել (rménia անուն թերթին մէջ) թէ՝ հնագէտը կամ պատմաբանը (ինչպէս որ կ'ուզէք) դեռ բան մը չգիտեր եղեր Հայերու ծագման և հին պատմութեան մասին»։

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԵՒ

«ՕԼԻՐՈՒԼԻԿՈՒ ՖԻՒՆԻՆԳՆ»

Սերվիոր Ֆիւնինգի մէջ «Օսման Կալաթ» տարբերութեամբ յօդուած մը, արտատպելով Դաշնակցականներու ծրագրին գլխաւոր մասերը կ'ըսէ թէ այդ ծրագիրը ամբողջ Հայերուն կարծիքը չի ներկայացնիր, քանի որ Հնչակեանները համակարծիք չեն և սակայն գոհութիւն կը յայտնէ որ կարծիքները ազատ կերպով կը յայտնուին, ինչ որ չատ օգտակար է ինդիրներու կարգադրութեանը համար, վասն զի ճշմարտութիւնը կարծիքներու ընդհարումէն առաջ կուգայ։ Յօդուածագիրը կը յարէ թէ օսմ. երկիրներու ներկայ վիճակը, քաղաքական կազմակերպութիւնը և մինչև հիմա ունեցած ընկերական երևոյթը նկատողութեան առնելով, իր կարծիքովը այդ ծրագիրը գործադրութեան համար կարելի չի նկատեր, վասն զի այն տեսակ սկզբունքներ կը պարունակէ որոնց կիրառումը եւրոպական տէրութեանց համար ալ տակաւին կարելի չէ եղած։ Հիմնական կանոնները մինչև հիմա տեսականին մէջ մնացած են։ Յօդուածագիրը չարունակելով կ'ըսէ.—«Սահմանադրութիւնը հրատարակելու համար հարուածի մը պէտք կար, այդ ալ յեղափոխական չարժումով մը առաջ կրնար գալ. սակայն ակէ վերջը Պատութիւնը հարուածներով չի կրնար զօրանալ։ Ինչպէս հանրային իրաւունքները ետ առնելու համար յեղափոխութեան պէտք կար, այնպէս ալ օսմ. երկիրներու յառաջդիմութեանը ու զարգացմանը համար սահմանական ամբողջացումէ դուս ուրիշ բանի փափաքելու չէ և այդ բնական օրէնքին համաձայն յառաջդիմութեան և զարգացման աշխատելու է, վասն զի տակէ ուրիշ կարելիութիւն չկայ։ Սահմանադրութիւնը հրատարակուելուն պէս ընկերվարականներու տեսութեանց համաձայն հոս իսկոյն Պատութիւն մը չի կրնար կազմուիլ։ Ժողովի և Պէպէլի եթէ նոր Պատութեան մը կազմութեանը համար սահմանադրութիւն մը պատրաստել տրուի, այդ օրէնքը — այդ երկու անձերը յարգելի ըլլալով հանդերձ — հոս չի կրնար գործադրուիլ։ Դաշնակցականներու ծրագրին մէջ չատ մը կէտեր կան որոնք նպատակայարմար են և համաձայն այն արդիւնքներուն զոր պիտի կրնային ձեռք բերել երկրին փրկութեանը ու երջանկութեանը համար տարիներով իրենց միաքը և մարմինը յոգնեցողները։ Ատոնց բան մը չենք կրնար ըսել. ընդունելի են. իրատութեանց ընդարձակում. այդ ալ կարելւոր է։ Մնդիրը ատենանը կարենալ սահմանելուն մէջ կը կայանայ՝ միայն երկրին երջանկութիւնը ու փրկութիւնը նկատողութեան առնելու պայմանով։ Մինչև ինքնօրինութիւն ո՞ր ատիճանին վրայ կենալու է. խնդիրը հոն է, և կամ բնա՞ւ կենալու չէ։ Այդ ծրագիրը պէտք ցոյց կուտայ տասնորդը մէկ տասնրինգերորդի ու ութերի տուրքը հիմնուելու մէկ երրորդին զեղչել և Հիճազի, զաղթականներու և Սանջակի գրաստութիւնի նման տուրքերը ջնջել։ Այո, ատոնց մէկ մասը պէտք է որ գործադրուի, սակայն երկրին ներկայ կացութեան մէջ բոլոր պէտքերը նկատողութեան առնելով երկրացոյց մը պատրաստելու է, ընդհանուր ծախքերը փոխարինելիք հատոյցները տուրքերով ապահովելու է. այս կէտերն ալ քննելով պէտք է խնդիրը ներկայացնել։ Գործադրութեան և հարատեւեան խնդրոյն համար եթէ այդ ծրագրին մէջ ըսուած ըլլար թէ «Զէքեաթը Շէրիա» (պարտաւորիչ ողորմութիւն մը զոր իսլամական օրէնքը կը հրամայէ տալ աղքատներուն, և որուն քանակութիւնն է հասոյթներու մէկ քառասուներորդը) ամբողջովին գործադրուի, աւելի մեզմ առաջարկութիւն մը եղած կ'ըլլար մեր երկրին հանրային կարծիքին։ Վերջապէս մեր կարծիքովը այդ ծրագիրը մեզի համար թէ՛ ընդունելի է և թէ մտածելիք կէտեր կը պարունակէ։ Այդ մտածելիք կէտերը մեր ազգային ու քաղաքական գոյութեան համար ամէնէն կարեւոր ինդիրները կը կազմին։ Խօսքերիս աւարտելով կ'ըսենք.— Կարծիքները, իղձերը ու զգացումները ազատօրէն յայտնելը ամէն պարագայի մէջ դերազանց է դայիս ծածկելէն։ Զիրար հասկնանք, դիրար ճանչնանք և յետոյ քննութեանց ու քննադատութեանց ձեռնարկենք։»

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սոֆիայէն իրաւեկ ազբերէ հասուեալը կը հաղորդեն վիեննական թերթի մը.— «Պուլկարիոյ միջազգային կացութեան քննութենէն ոչէք եղածին չափ կը հասկցուի թէ այդ Պատութեան կառավարութիւնը բաւական զօրաւոր պատճառներ ունի, որ դայն կը մղեն իշխանատեսութեան անկախութիւնը հռչակելու։ Եթէ նկատողութեան առնուին իշխանատեսութեան իրաւունքը իր ներկայացուցիչներուն միջոցաւ ուրիշ Պատութեանց հետ դիւանագիտական յարաբերութիւններ ունենալու և միւս կողմէ առեւտրական դաշնագրութիւններ կնքելու և համամասն յանձնառութիւններ ստանձնելու. նաև օտար Պատութեանց և աբքանիներուն ընթացքը ծէրմոնտա իշխանին նկատմամբ, կատարելագէս կը հասկցուի թէ Պուլկարիոյ միջազգային դիրքը գրեթէ համարձակ է Պատութեան մը որուն անկախութիւնը ճանչցած է պէտք եղած կերպով։ Այս պայմաններուն մէջ իշխանատեսութիւնը, միջազգային տեսակէտով իր կացութեանը մասին, տակաւին չարունակելու է իրաց արդի վիճակը, տանց վնասելու երկրին չտեսուն։ Թանի որ Պուլկարիա կը յարատեւ բոլոր այժերը նուաստել իր քաղաքակրթիչ ասպատանին և թէ Թուրքիոյ ու մեւս բոլոր ազգութեանց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալով խաղաղութեան պատասխան կարեւոր և վստահելի տարր մը կը ներկայանայ և Պալքանեանքներ մէջ յառաջդիմութեան տարր մը, ուստի կարելի է կատարեալ վստահութեամբ ու համբարտութեամբ տեսնել իրաց բնական այժով ժամանումը անկախութեան այդ խնդրոյն լուծմանը։ Հետեւաբար պէտք է համոզուիլ օտար երկիրներու մէջ թէ պուլկար կառավարութիւնը բնաւ մտադիր չէ գահավիժել դէպքերու ընթացքը, այլ սպասել պուլկար Պատութեան ծաղկելու պատուին կատարելագործ հասունանալուն»։

—Վիեննական նոյն թերթը կ'ըսէ թէ պաշտօնական յայտարարութեանց նպատակով, Պուլկարիոյ նախարարաց Խորհուրդը բնաւ խորհրդակցութիւն չէ կատարած անկախութեան խնդրոյն վրայ։ Լոնտոնի պուլկարական գործակատար Պ. Մինչեվիչի յայտարարութեանց մասին ալ կ'ըսուի թէ բնաւ որ և է հրահանգ դրկուած չէ անոր անկախութեան մասին յայտարարութիւն մը ընելու համար։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարարը, տեսակցութեան մը պատուն, երկաթուղիի գիծերու դրաման խնդրոյն համար համոզում յայտներ է թէ կնքուած թիւններէ երկիւղ չկայ և թէ քիչ ատենէն բարեկամական կերպով պիտի կարգադրուի։

—Տէյլի Կրաֆիք, երկաթուղիներու խնդրոյն վրայ խօսելով, կը բաղդատէ մէկ կողմէն Դերբանիոյ ու Աւարիոյ-Հունգարիոյ և միւս կողմէ Անգլիոյ կողմէ Պուլկարիոյ արուած ծանուցագիրները. կ'ըսէ թէ առաջինը պէտք եղածին չափ խիստ չէ և երկրորդ խիստ է ու օգտակար։ Նոյն թերթը կը յարէ.— «Պուլկարիոյ ընթացքը և մէկ քանի դէպիներու հետ կատարած «էնդրիկ»ները վախք մը ու ձեռնարկ մը ցոյց կուտան Երիտասարդ-Թուրքերուն սկսած յեղաշրջումը ապարդիւն ընելու համար։ Անգլիա տասը չի կրնար հաւանիլ։ Անգլիա ինչպէս 1885ին կ. Պոլսոյ մէջ գումարուած դեսպանախորհուրդին մէջ ասանձին ըլլալով պաշտպանեց Պուլկարիոյն ամբողջ Եւրոպայի զայրոյթին դէմ և յաջողցաւ, այս անգամ ալ ազատական Թուրքիոյն պիտի պաշտպանէ։ Թէվֆիգ փաշայի կողմէ դեսպաններուն արուած հայկերոյթին Պ. Կէյվոյը չէրաիրելը չատ արդարացի է և բանաւոր։»

—Տէյլի Մէյլի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Մեծ-Եղաբքոսը ասայտարարութիւնը ըրեր է.— «Բուռլիի երկաթուղիներու գրաման խնդրոյն մէջ Պուլկարիոյ ընթացքը բռնաբարութիւն մը և ապիրատութիւն մըն է։ Բ. Դուռը գիծին վերադառնալէն ետքը միայն պիտի կրնայ ձեռնարկել նոյն գիծին գնման բանակցութեանց։»

—Բուռլիի երկաթուղիներու տնօրէն Պ. Կրոս, առջի օրը, առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարար Նուրատունկեան Եաբրիէլ էֆ.ին հետ տեսակցեցաւ Պուլկարիոյ կողմէ գիծերու գրաման խնդրոյն վրայ։

—Սոֆիայի առեւտրական Ընկերութիւնը հրաման տուաւ Պուլկարիոյ առեւտրական բոլոր Ընկերութեանց որ երկաթուղիի գիծերը չվերադարձնելու մասին տէրկոյ մը միւնկներ գումարուին և Պատութեան աջակցութիւն ընծայուի։

—Լոկի Զաղարայի, Բուսմանքի, Վիտինի, Պուրկայի, Իսլիմայի, Շուլմայի, Ասաքէյի, Բրգանլքի, Եէնի Զաղարայի, Թրնովայի մէջ և ուրիշ տեղեր, առջի օրը, մեկնիկներ գումարելով հաւանութիւն յայտնուեցաւ երկաթուղիներու խնդրոյն համար պուլկար կառավարութեան ընթացքին։ Նաև որոշուեցաւ այլ եւս չվերադարձնել երկաթուղիի այդ գիծերը։

—Պուրկազէն դէպ ի Սոֆիա ճամբայ ելլող կառախումբին հանդիսաւորապէս ողջերթ մատնուեր է Նուազածութիւններով։ վարչարարը դրօշներով ու ծիրանեներով։ Լիսանին կենդանագիրով զարդարուեր է։ Բոլոր կայարաններուն մէջ կառախումբը ողջունուեր է խանդավառութեամբ։ Կառախումբերը բոլորովին պուլկար պաշտօնեաներու ձեռքը կը գտնուին։

— Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Պալքան լրագրին թէ Կ. Պոլսոյ պուլկար վաճառականները խմնալով որ Պ. Կէշով, վէճը կարգադրուելէն ետքը, նորէն իր պաշտօնատեղին պիտի վերադառնայ, կը պատրաստին բոլորքեր մնոր վերադարձին դէմ։

ԻԶՄԻՐԻ ՆԱՒԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾԸ

Իզմիրէն հինդշաբթի օրուան թուականով առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բոռնաբլիս գացող Սդամպուլ շոգենաւին մէջ, որ ընկղմեցաւ, 180 ուղեւոր կային. երեսունը միայն ազատուեր են։ Խեղդուողներուն թիւը տարբեր յիշուած է։ Ժողովուրդը, խռոված, այդերը է Իզմիրի և Բոռնաբլիոյի նաւամատոյցները։ Մեծ սրբատարեկութիւն կը տիրէ։ Սդամպուլը կը վարեր երկրորդ նուազապետը, որ սխալ շարժումով մը պատճառ եղած է ուղիին։ Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Շերքէթի Խայրիէի Համիտիէի Քեսեճիտրէ շոգենաւն է զարմնողը։ Ժողովուրդը այդեր է Սդամպուլ շոգենաւին պատկանած Ընկերութեան գրասենեակը։

—Շերքէթի Խայրիէի Համիտիէի Կ. Պոլսոյ վարչական Խորհուրդն ալ սա հեռագիրը ստացաւ.

«Դիչերուան ժամ 2ին մօտ Իզմիր ժամանող Քեսեճիտրէ շոգենաւը զարնուեցաւ Համիտիէ Ընկերութեան փայաշէն Սբաւնպուլ շոգենաւին, որ Գարչը Եաքա կ'երթար, և որուն նաւապետութիւնը կ'ընէր Լազրոման։ Սբաւնպուլի ուղեւորներէն խեղդուածներուն թիւը դեռ յայտնի չէ։ Քեսեճիտրէի նաւապետն և նաւաստիներուն կողմէ եղած ջանքերուն չնորհիւ չատ մը մարդեր ազատուեցան և ատոնց հանդիսատեսներուն ձեռք ասնուեցան։ Նախնական քննութեամբ հաստատուեցաւ որ յանցանքը Սբաւնպուլի նաւապետինն է։

—Իզմիրէն կը հեռագրեն թէ զինուորական իշխանութիւնները հարկ եղած միջոցները ձեռք առած են մարդասիրական յուզումը հանդարտեցնելու համար։

—«Մարդասէր պէյ, կրօնաւոր ձէմիլ Մոլլա և Նաղիֆ Սուրուրի ասկպ գաղտնի գումարումներ կ'ունենան ձէմիլ Մոլլայի քէօշկին մէջ՝ Սկիւտար։ Ասոնց նպատակն է խռովութիւն մը ծագեցնել սահմանադրական դրութեան դէմ յեսաղնմական շարժում մը առաջ բերելու համար։ Մտադիր են, այդ նպատակը իրագործելու համար, բանտէն ազատուած սնբագործները իրենց գործիք ընել և բաւական դրամ ծախսել։ Ազրանական հպատակ Բեգրօ անուն անձը, որ ծանօթ առաջակ մը և գողնութեանց մէջ է, բանակցութեան մէջնորդ կ'ըլլայ յեսաղմականներուն և դատարկապորտներուն միջև։ Կ'ըսուի թէ այդ երեք անձերը մասն ալ յարաբերութիւն ունին պետական պաշտօնատուներուն հետ։ Իշխաններէն մէկը տեղեակ է եղեր այդ բոլոր պատրաստութիւններուն։ Ուրիշ զրոյցի մը նայելով այն 30—50 բռնակիրները որոնք յայտնարարած էին թէ քարտիը իրենց է, վերադարձուեցան կամ ստիկաններու միջոցաւ իրենց երկիրները պիտի զրկուին։ Մուրատ պէյի հրատարակած այն լուրը թէ զօրաւորներուն վրայ մատուներ դպիտի աւելցուին, կ'ապացուցանէ Միզանի ընթացքը։ Այդ լուրը, որուն չատ շուտով կրկնայ հաստատ ժողովուրդը, կարելի է թէ անհամաձայնութիւններ առաջ բերեր Բամաղանի մէջ։ Միզան լրագիրը, որ բանակալութեան օրերուն վերադարձին կը ծառայէ, նոր գաղափարներու դէմ յարձակողական յօդուածներ կը հրատարակէ։»

ԳՈՒՄ-ԳԱԲՈՒԻ ԴԷՊՔԸ

Ոստիկանութեան նախարարը Իզտամի խմբագիրներէն մէկը հրաւիրելով, Գումգարուի մէջ զէնք արձակուած և ոստիկաններու կողմէ սրճարան մը պաշարուած ըլլալու մասին սա տեղեկութիւնները հաղորդեց՝ քաղուած Գումգարուի ոստիկանութեան տեղեկագիրներէն։ — «Նեկողոս անուն չարագործ մը, որ վաղեմի չարագործ մըն է և աղատութիւնը հռչակուելուն առթիւ արձակուածներէն, քանի-քանիներու ընկերներուն հետ գինով վիճակի մէջ փակել տուին Գումգարուի մէջ Լեւոնի գինետունը և չորս ձեռք զէնք պարպեցին օդին մէջ։ Ոստիկանները ըլլանալնաբար պիտի փութան զէնք արձակուած տեղը, վասն զի իրենց պարտականութիւնն է։ Դուռը բանալ տուին, գինետունը խուզարկեցին, բայց բան մը չգտան և բնականաբար վերադարձան։ Պաշտօնեաները երթալէ ետքը գիշերը, ուշ տանն, փողոցին մէջ նորէն զէնքի ձայներ լսուեցան. ոստիկանները դարձեալ հարկադրուեցան մէջտեղ և ուզեցին ատոնց հաղուստները խուզարկել, սակայն այդ անձերը արժանապատուութեան դըպչելիք խօսքեր ըրին։ Ոստիկանները ուրիշ բան մը չըրին և միայն հոն հաւաքուած ժողովուրդը ցրուելով մեկնեցան։ Վերջերս Նիկողոսը և թաղին մանխթարը բերել տուին։ Հանկցուցինք թէ քաղաքին մէջ զէնք պարպելը բան օրինի արգիլուած է, թէ մտաւանդ գիշերները հանրային անդորրութիւնը վրդովելիք անկարգութիւնները պատիժ առաջ կը բերեն և թէ կրկնուելու պարագային հեղինակները դատական պաշտօնարանին պիտի յանձնուին։ Նիկողոսն ալ մանխթարին ներշնչուելուն համար ստորագրեցինք։ Այս է եղածը։» Իզտամ իրատարը կը պատմարակ. թղթակցին մէջ զէնք արձակելու ազեղ սովորութիւնը։

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ Պոլսոյ կողմը թղթատարաստան նոր չէնքին հանուր Ռէվիի խանին մէջ գումարում մը ունեցան հարիւրէ աւելի Իսլամ և մէկ քանի Հայ և Յոյն ծանօթ անձնաւորութիւններ՝ Օսմ. Խորհրդարանին համար կատարուելիք ընտրութեանց կանոնաւորութիւնը ապահովելու և յարմար ընտրելիներ որոշելու նպատակով։ Տաներկու հոգիէ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ այդ մասին հարկ եղածը ի գործ դնելու համար։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մէյլի Աշիրէթին պետ Իպրահիմի մասին, որուն մասը երեկ ծանուցինք, անոր որդին սա հեռագիրը ուղղեր է Մեծ-Եպարքոսին.— «Հայրս՝ Մէյլի Աշիրէթին պետ Իպրահիմը թէեւ բռնադատուեցաւ Կայս. Կառավարութեան հնազանդելու, սակայն ատատաստային անօրէնութեանց դէմ կարելի չեղաւ բան մը ընել։ Հինգ օրէ ի վեր մնաց ըլլալով, անոր հարիւր հոգիէ բաղկացած ընտանիքին անդամները և հինգ հարիւր աւելի Այրիէթի մարդերը, Զար գաւառին և Նախիջեւանի գաւառակին մէջտեղը՝ Թէլ Շեբարի անուն տեղը թշուառ վիճակի մէջ կը գըտնուին և կայս. Կառավարութեան զինուորով գթութիւն կը խնդրեն. նաև կը խնդրեն հրաման տալ թէ իրենց ձեռքը գտնուած զէնքերը ո՞ր տեղի կառավարութեան պիտի յանձնեն, միանգամայն կայս. արդարադատութեան ապաւինելով կ'ազերսեն իրենց կեանքը պաշտպանել զերենք չրջապատող Աշիրէթներուն դէմ։

—Թայմզ կ'ըսէ թէ Անատոլի զանազան կողմերէն առնուած լուրեր. գոնացուցիչ են։ Օսմ. Մուրթեան և Թառաջդիմութեան Բամիդէին անդամները փայլուն ընդունելութիւն մը գտած են Դանեայի մէջ։ Երզրումի ու Տրապիզոնի կողմերը անդորրութիւնը հաստատուած կը վերատատատուի։ Լիբանանի ժողովուրդէն մէկ մասը կ'ուզէ որ այդ տեղի մենաշնորհները չնչուին։ Տիրոյներուն մէջ չփոթութիւն չկայ։

—Կ. Պոլսոյ պարսիկ ազատականներու խումբը (Իսմիմէնը Սատատը Իրանեան) կը գրէ եենի կազէտի թէ ոչ ոք կը հաւատայ Շահին կողմէ Սահմանադրութիւն հրատարա՛լուած ըլլալը ծանուցանող հեռագիրներուն, թէ սխալ է այն լուրը որուն համաձայն դեսպանը ազատականներու ընկերութեան նախագահ կարգուած ըլլայ, և թէ Դարբէժի մէջ ռմբակոծութիւնը կը շարունակէ։

—Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս միջոցս հրապարակի վրայ մէջմիւթի կեղծ քարոզներ կան անաղէ ու կապրէ չենուած, որոնց տեղեկանիներուն նկատմամբ ոստիկանութիւնը խիստ հետաքննութիւն կը կատարէ։ Սանեատուի մէջ պէտք է ուշադրութիւն ընել։

—Անցեալ իրիկուն ոստիկանութեան գոմիսէր մը և սիվիլ պաշտօնեայ մը Շանդաստ Պաշիի օսմ. թաղերը երթալով կը յայտարարեն թէ թաղերական ներկայացուցիչները արգիլուած են։ Դերասաններէն մէկը կը բողոքէ, ժողովուրդը կը համակրանի և վերջապէս այդ երկու պաշտօնեաները կը մեկնին։ Պատճառը այն է թէ ժողովուրդը չուզեր վճարել Համիդեանի Անկեղանոցին ի նպաստ թաղերնի տոմսակներուն վրայ եղած յաւելումը, ըսելով որ Կ. Պոլսոյ փողոցները մաքցկանոներով լցուած են, որով համոզում չի կրնար գոյանալ թէ տրուած դրամները իրենց նպատակին կը գործածուին։ Նոյն գիշերը կ'ուզեն գերասաններէն մէկը Ոստիկանութեան Դուռը տանիլ. դերասանը կ'երթայ, սակայն նախարարը երեք ժամէ ի վեր մեկնած էր։ Հետեւեալ օրը կը հասկցուի թէ ո՛չ նախարարը և ոչ ալ ոստիկանութեան տնօրէնը այդ տեսակ հրաման մը չեն տուած։ Ոմանք կ'ըսեն թէ սիվիլ պաշտօնեան Զէրքէս Մէհմէտ փաշայ մարդերէն է։

—Պրուսայի ժողովուրդը հանդարտութիւն մը ղրկած է Բ. Դուռը, ըսելով որ կուսակալ Թէվֆիգ պէյը չեն ուզեր։ Թէվֆիգ պէյ Կ. Պոլիս եկած է։

—Հելլենացի հիւրերէն ոմանք, առջի օր, Բ. Դուռը երթալով Մեծ-Եպարքոսին այցելութիւն տուին։

—Վիեննայի մէջ պարբերական թերթ մը յօդուած մը կը հրատարակէ, ըսելով որ Սերպիոյ հիմնուելն թագաւորը մասնակից է Ալեքսանտր թագաւորին և Տրակա թագուհիին սպանութեան գործին։

—Պուլկ. հեռ. Գրագակալութիւնը Կ. Պոլսէն Սեպտեմբեր 12 թուականով կը հաղորդէ.— Անցեալ գիշեր, ժամը 11ին, մզկիթներու և հանրային հաստատութեանց պատերուն վրայ բազմաթիւ յայտարարութիւններ փակցուած էին, որոնցմով մահուան սպառնալիք կ'ըլլար իշխան Սապահէտտինի, այն առարկութեամբ թէ անիկա իր ճառերով իսլամիզմի ճշմարիտ սկզբունքներուն վրայ կը յարձակէր։ Այս սպառնալից յայտարարութեան հեղինակները Շէյխ-իւլ-Իսլամին համար եւս փակցուցած էին նոյն իմաստ թուղթեր։ Բէկախմէտարական կրօնական կուսակցութիւն մը սկսած է երեւան գալ։ Ոստիկանութիւնը չէ յաջողած այս յայտարարութենց բուն իսկ հեղինակները գտնել։

—Ցարդ բազմաթիւ փորձեր եղան Երիտասարդ Թուրք Կոմիտէի Բարձրագոյն Մարմինը Սէլանիկէն Պոլիս փոխադրելու համար, որովհետեւ Փոքր Ասիան Պոլսոյ աւելի մօտ է և հակոզութեան պէտք ունի։ Այս փորձերը ապարդիւն մնացին սակայն՝ Գ. Էֆէնտիներու դիմադրութեան պատճառով, այնպէս որ, յառաջիկային մէջ եւս Երիտասարդ Թուրք Կոմիտէներու կեդրոնը կը մնայ Սելանիկ։

ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ-ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ
50,000 բառ, ոճ եւ ասուրիւն
գիտական եւ այլ կարեւոր բառերու
Ցուցանակներով
ՀԱՂԱՐԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆԴԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
Կը վաճառուի կանխիկ 35 ղ.ի
Կը գտնուի Պալենց գրատուն
10—8

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՐՈՒԹԷՐ, 1 Հոկտ.—Նախարարաց Խորհուրդին այս օրուան նիստին մէջ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչան, ծանուցանելով որ ռուս կառավարութիւնը յիշատակագրով մը առաջարկած է տէրութեանց՝ Բուլկիրի երկաթուղիներու խնդիրը ենթարկել Պերլինի դաշնագրութիւնը սարապող տէրութեանց դատաստանին, յայտարարեց թէ Ֆրանսա պիտի հաւանի այդ առաջարկութեան և թէ Կ. Պոլսոյ ու Սոֆիայի ֆրանսական ներկայացուցիչները պիտի շարունակեն աջակցիլ միւս տէրութեանց ներկայացուցիչներուն, բարեկամաբար ու խաղաղութեամբ կարգադրելու Բ. Դրան և Պուլկարիոյ միջև եղած դժուարութիւնները։

ՊԱՐԻԶ.—Գերման լրագիրները խրատիս կը պատնդնեն իրաց նախկին վիճակը վերատատատալ Բուլկիրի երկաթուղիներու խնդրոյն մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Օսմ. նոր դեսպան Սաֆարեան էֆ. այսօր հանդիսաւորապէս ներկայացաւ Սերպիոյ թագաւորին, որուն ներկայացուց իր յանձնարարագիրները։

ԶԱԳԵՐԵԼ.— Օսմ. նոր դեսպան Պաքը ալեյ, այսօր, հանդիսաւորապէս Սեւ Լերան իշխանին կողմէ ընդունուելով, իր յանձնարարագիրները ներկայացուց։ Այդ առթիւ երկու կողմէն սիրալիր ճառեր արտասանուեցան։

ՍՈՖԻԱ.— Պաշտօնապէս չհաստատուեցաւ այն լուրը թէ Ռուսճուքի մէջ քաղաքային երկու դէպքեր պատահած ըլլան. ուրեմն տրուած լուրը անհիմն է։

ԲԵՍԱՐԱԲԻՈՒ.— Վերջին քսանչորս ժամուան մէջ քաղերայի 225 դէպքեր և 98 մահեր պատահեցան։ Հիւանդասենեակներուն մէջ 1334 հոգի կան։

ԵՂՍՏԵԲ.— Այսրնի երկաթուղիին բանեցող ըրած գործաւորները, երեկ, Տէվլիքէօյի կայարանին մէջ, գիշէն հանելու կառավարը, նիւթական վնասներ պատճառելով։ Այսօր գործադուլ ընդունելը կայարանին առջեւ հաւաքուեցան, ապատարձակել տալու իրենց ընկերները՝ կայարանին մէջ վար տրուած, բայց զինուորները ընդդիմացան։ Գործաւորներէն մէկը ռէվոլվէր պարկեց զինուորներուն հրամայող սպային վրայ. զօրքերը պատասխանեցին, որով մար

թուրքերէն է, ամէն հանդիսականի համար հասկնալի։

Ռոմիկոնութեան նախարար Սամի փաշա, որ ներկայ էր, համակրութեամբ ու շնորհաւորութեամբ պատուեց երիտասարդ Հեղինակը՝ որ անչուշտ աւելի պիսի քաջալերուի կարող քննադատներու կողմէ և ամենէջոռ արուեստագէտները պիսի փութան սրբագրել իրենց նախաբարի թերութիւնները։

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՕՐՄԱՆԵԱՆ՝ ՀԱՇՈՒԵԽՈՅՍ

Լոյս մը ծագեր է Օրմանեանի բեղմնաւոր գանկին մէջ, տասներկու տարուան իր պարերաբերութեան հաշիւները Ազգին ներկայացնելու տաժանելի գործէն իր օձիքը ազատելու համար։ Կ'ուզէ հաշուետուի շնորհալի առաքինութիւնն ալ,— որ ա՛լ վերջինն էր իր վրայ,— հին փառած լաթի մը պէս նետել իր վրայէն, որպէս զի նոյն իսկ ամենք որ իր այդ վերջին առաքինութեան կասկած այդ մարդը քիչ մը ջուրին երեսը հանել կը ջանային, բոլորովին ձեռնթափ ու անճարկած մնան։

Դէշ գործ մըն է որ կ'ընէ Օրմանեան։ Իր տասներկու տարուան խառնափնթոր հաշիւներուն մեղքը կը տանի կը փաթթէ նախորդ և յաջորդ վարչութիւններուն ճիրտ։ Սակայն չատ կարեւոր կէտ մը մէջ կը սխալի Օրմանեան։ Իր վատնդրուած կացութիւնը փրկելու համար Սամմանադրութեան կ'ապատանի, այն Սամմանադրութեան՝ զոր աւելի քան ո և է մէկը ինք բռնարարեց իր բռնակալ և եսամոլ վարչութիւնը։ Ասանկ մէկ մարդ մը այլ ևս իրաւունք չունի Սամմանադրութեան տրամադրութիւններէն օգտուելու։ Մանաւանդ որ այն հաշիւները որ իրմէ կը պահանջուին, Սամմանադրական ոգիին մը հաշիւները չեն. բռնապետական վարչութեան մը հաշիւները կը ներկայացուին և կը քննուին միմիայն բռնապետական վարչութեան մը վայել եղանակով։ Ուրիշն, այս հաշիւներուն ներկայացմանը մէջ Սամմանադրութիւնը ո և է դեր չունի կատարելիք։ Ազգը հաշիւ կը պահանջէ մարդէ մը որ 12 տարի անընդհատ թիկդասը մը եղաւ ազգային գործերուն վարչութեանը մէջ, և Ազգին գլխուն։ Հետեւապէս ազգն ալ իրմէ այժմ հաշիւ կը պահանջէ ոչ թէ սամմանադրական, այլ թիկդասորէն։

Իրը ամիս ու կէս առաջ Օրմանեանի հետ ունեցած սեսակցութեան մէջսկսի, ինքը՝ զոր հաշիւներու մէջ թաղուած դասայ՝ յայտարարեց՝ իր ճոռոմ ու լոր ձունքուռ չեչտովը՝ թէ կամ ու պատրաստ էր տասներկու տարուան հաշիւները տալու՝ արդարացուցիչ թուղթերով։ և իր նոյնուսքին ու յայտարարելու ձեւէն կռահեցի թէ մարդը այնպէս մաքրութեամբ և ճշդութեամբ այդ հաշիւները պիսի ներկայացնէր որ Ազգը ա՛ չ միայն մոռ պիսի խածնէր, այլ և քիչ մըն ալ ամօթով պիսի մնար սասկ մէկ անվնդ մարդու մը դէմ այնքան անվայել վարմունք մը ունեցած լալուն։

Ինչպէս կ'երեւայ, իր այդ յայտարարութենէն ի վեր մտածեր է ձիզիպիթը, և կանոնաւոր ու գոհացուցիչ հաշիւ մը ներկայացնելու անհնարութեան առջեւ ընկնուած՝ հնարքներով լեցնելու զոր ղրկեն խորհրդին պատրաստ մըն է ծներ, ինքզինքին տալով ամէնէն սանմանադրական մարդուն հոլերը։

Ամիսոջ տասներկու տարի ազգի մը ճակատագրին հետ խաղալու համար գժոխային toupet մը պէտք էր։ այդ toupetն ունեցաւ Օրմանեան։ Հիմակ, իր անկարողութեան և իր անկումին խորութենէն դա՛ռնալ միեւնոյն toupetովը կ'ուզէ խնդալ Ազգին քիթին։

Բայց ժամանակները և բարքերը ա՛լ փոխուած են հիմա։ Կրնայ ըլլալ որ Ազգին համբերութիւնը հատնելով տարբեր միջոցներու դիմէ այս ժամերն մարդուն համարձակութեան չափ մը դնելու համար վերջապէս։

Ու այսպէս ալ պիսի ըլլայ՝ եթէ իրեւ թեւօք հաշուակով՝ տասեան չհրամմէ իր հաշիւները տալու։

Ա՛լ կ'օգտէ։

ԵՐ. ՍՄԲԱՏԵԱՆԼԵԱՆ

ԿԱՐՆՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Կարնի առաջնորդ Տ. Սիրատ Ծ. վրդ. Պատրիարքարան ուղղուած հեռագրով մը կը յայտնէ թէ ստիպուած է վերջնականապէս հրաժարիլ, թէ այլեւս անկարելի է իր հոն մնալը։ Տ. Սիրատ վրդ. խնդրած է նաեւ որ իր նախկին պաշտօնատեղին՝ Շապին Գարահիսար մեկնելու հրաման տրուի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԺՈՂՈՎԸ

Երուսաղէմի Միաբանութիւնը վերջերս սիփիլով երկարատեւ թմրութենէ մը, որուն արդիւնքով Ս. Յակոբեանց վանքին բոլոր գործերը կատարեալ քաոսային վիճակի մը մատնուած էին, Միաբանական ժողով կը գումարեն և չատ լուրջ ու կարեւոր որոշումներ կուտան։ Ժողովին կը նախագահէր Յարութիւն Ս. Պատրիարք։

Ժողովը իր որոշումները քննէրպիկէ և գործադրութիւնը Ս. Պատրիարքին յանձնելէ երեք օր ետքը, յատուկ պաշտօնագրով այդ որոշումները բանաձեւելով՝ կը մատուցանէ Ս. Պատրիարքին և պատճէնն ալ կը յղէ Կեդր. Վարչութեան նկատումն։

Մասրեւ կը հրատարակենք այդ որոշմանագիրը զոր մեզի հաղորդած է մեր մասնաւոր թղթակիցը։

Առաջիկայն պիսի հրատարակենք թէ՛ աս նիւթին վերաբերեալ տեղեկութիւնները և թէ՛ վանքին վերաբերող չարք մը չտեսեան թղթակցութիւններ։

ՊԱՏԵՂ.

Ամենապատիւ
Տ. Տ. Յարութիւն Ս. Սրբազնակարգս
Վեհապետեան
Բարեխնամ... Առաք. Աթոռոյ Սրբոց
Յակոբեանց և նախագահ պատգամելի
Ընդհ. Ժողովոյ
Աստ

Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր,

Սամմանադրութեան հաստատումը անպատեմ ուրախութեամբ լցուց բոլոր Թուրքիայինները, Ս. Աթոռոյս Միաբանութիւնն ալ մանաւանդ եղաւ այս ընդհանուր ուրախութեանց։ Սակայն Միաբանութեանս ուրախութիւնը կատարեալ բլլալու համար կարեւոր բան մը կը պակսէր, այն է՝ մենք կ'ուրախանայինք ազատութիւն շնորհուելուն՝ իսկ անդին վերջին տարիներս արասքանչ, վատրեալ և կարգալոյծ միաբան եղբայրներն կը հեծէին ու կը մաչէին աքսորանոց մէջ։ Այդ տարաբդրեալ եղբարց վերադարձի խնդիրն լուրջ վիճաբանութեանց առարկայ դարձաւ միաբանական օգաստաս 25ի աւուր ընդհանուր ժողովին մէջ և գրեթէ միաձայն հաւանութեամբ որոշուեցաւ անոնց վերադարձը, որով Միաբանութեանս մէջ ժամանակ մը ի վեր տիրող գժտութիւնք և հակառակութիւնք վերջ պիսի գտնէին։

Սրբազան Հայր, ամենանուազատ և բարբարոս տարիներու ընթացքի մէջ Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը սոյն մեծ Հաստատութիւնը պահած ու պահպանած է ոչ այնքան նիւթական կարողութեամբ և մարմնաւոր իշխանութեամբ՝ որքան միաբաններու առիմեանս ունեցած սիրով և անկեղծ վստահութեամբ։

Դժբախտաբար այս վերջին տարիներս, արդեօք թիւրիմացութեա՞մբ թէ արտքին ազդեցութեանց երեսէն, յանկարծական աքսորներ և ազնգութիւններ Միաբանութեան մաքուր սէրը խախտեցին և անկեղծ վստահութիւնը կասկածանց սակ ձգեցին, և որով ցաւ ի սիրտ, այս մեծ հաստատութիւնը սկսաւ գահավիժել դէպ ի կորստեան անդունդը։

Առաքելաշնորհ Սրբազան Հայր, մենք ստորագրեալքս, անձնական չան և փառքեր չենք խնդրեր, այլ մեր

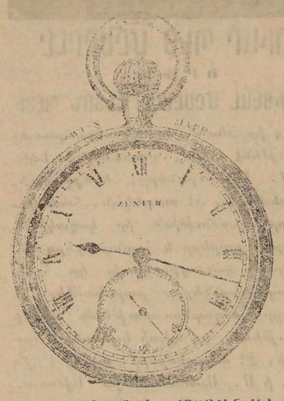

ՈՐՆ Է
ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԱԾ
ԵՒ
ԱՄԵՆՈՒՏ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ
ՄԻԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՖ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
Նէօշատէլի Դիտարանին. 1903

ՉԵՂԻՈ

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻՁ, 1900

Մեր յարգոյ յաճախորդներուն դրականապէս ապացուցանելու համար մեր ՉԵՂԻՈ ժամացոյցին ուրիշ ամեն ժամացոյցներէ ունեցած բացառիկ առաւելութիւնները, վերոյիշեալ երեք յատկութիւններուն, այսինքն նրբանկամ յօրինուածք, տոկունութիւն եւ բարձր հեղութիւն (haute précision), միոյն մէջ իսկ թերացող ՉԵՂԻՈ ժամացոյց մը եթէ գտնուելու կողմէ մեզ վերադարձուի պատրաստ ենք վճարելու փոխարէնը, առանց ոեւէ հարկութեան։ 50—21

ՈՐՆ Է
ԺԱՄԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ՎՐԱՅ ԳՏՆՈՒՈՂ
ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ՔԻՒ 16 — ՊԱՇՃԷ ԳԱԲՈՒ — ՔԻՒ 16
Օսմանիա-Պար հասատարութեան դիմացը
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՐՏԱՔՈՒՇ ՄՐՑՄԱՆ
Անդամ Ժիւրիի, Միլան. 1906

1908Ի ԶՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ
ՆՈՐՈՅԹՆԵՐԸ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ՐՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

232րդ վիճակահանութիւն — 1 հոկտ. 1908

400 Քրանէ տանող թիւեր

3446—50	258181— 5	598801— 5	991776—80	1452066—70
6346—50	272742— 5	606351— 5	993786—90	1465301— 5
6946—50	285051— 5	607221— 5	998061— 5	1477336—40
21556—60	294466—70	614872— 5	1001696-700	1489231— 5
23286—90	297226—30	624081— 5	1024716—20	1502691— 5
26962— 5	303116—20	624476—80	1045966—70	1506766—70
28896-900	304586—90	629841— 5	1088291— 5	1517317—20
36726—30	336381— 5	636441— 5	1089746—50	1523816—20
46306—10	349386—90	646701— 5	1095791— 5	1551861— 5
46436—40	353636—40	648971— 5	1101576—80	1589437—40
50931— 5	354836—40	662711— 5	1109946—50	1590646—50
71411— 5	362292— 5	665721— 5	1156186—90	1635961— 5
73161— 5	401421— 5	698791— 5	1157791— 5	1642046—50
78521— 5	404811— 5	700546—50	1162931— 5	1644831— 5
86581— 5	405001— 5	707981— 5	1165272— 5	1656451— 5
87446—50	410601— 5	747916—20	1185606—10	1678516—20
93956—60	411343— 5	770736—40	1189131— 5	1687336—40
107071— 5	411906—10	774286—90	1199426—30	1696861— 5
109201— 5	423106—10	776397-400	1219771— 5	1718096-900
109946—50	427551— 5	797491— 5	1220086—90	1726276—80
112006—10	427836—40	798361— 5	1230991— 5	1729781— 5
112286—90	438461— 5	806401— 5	1248911— 5	1750396-400
118976—80	438811— 5	819557—60	1251161— 5	1773041— 5
124422— 5	445351— 5	828741— 5	1291581— 5	1778656—60
135976—80	450431— 5	842627—30	1297126—30	1780131— 5
140881— 5	468771— 5	845861— 5	1305546—50	1795751— 5
159776—80	474946—50	851726—30	1339171— 5	1796176—80
168371— 5	490516—20	852621— 5	1346421— 5	1797536—40
171222— 5	497216—20	870281— 5	1349851— 5	1803816—20
181276—80	507936—40	883616—20	1351781— 5	1809031— 5
183766—70	531371— 5	902076—80	1381126—30	1844831— 5
183961— 5	540861— 5	904086—90	1390221— 5	1845086—90
196401— 5	543101— 5	921771— 5	1390706—10	1888127—30
206581— 5	546236—40	930296-300	1392036—40	1911866—70
221676—79	555606—10	933872— 5	1392971— 5	1912146—50
236636—40	557896-900	952356—60	1393386—90	1925246—50
242116—20	564961— 5	960091— 5	1413806—10	1935041— 5
243226—30	573001— 5	980261— 5	1433331— 5	1948721— 5
248306—10	580066—70	980471— 5	1436101— 5	1955986—90
251276—80	585976—80	983546—50	1451896-900	1959566—70

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.
Դրամագլուխ եւ պահեստ ֆր. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009
ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—39
ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ ԸՆԿ
Պոլիս, Անճանիտիս խան

ՄՈԽՐԱՁՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ
ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ
ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ
ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՉԱՅՑ
Գիւս իտալացի նշանաւոր հիմնագէտ Հէրիպլ Ռամարինիի
75% խնայողութիւն!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ներկութիւն,
ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵԼՈՒՄ
ԹՔԻ ՓՈՐՁԵՐ՝ ԴՈՒՐԲ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄԱԶՈՒՐԵՐ
Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զմեղազան կոնֆառներէ, տեղեկագիր պրոֆասոր Պ. Սենկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ճէյրմանէ։
ԲՈԼՈՐ ՆԳԱԲՈՎ ԱՌՁԱԳՈՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՏՕՕՒԷՐԱԳԻՒԼԻ ՊԱՅԼ, ԿԸ ԴՏՆՈՒԻ
Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար
ԲԱՐԱԵՕԱՆՆԻՆ, ՖՕԼԱՅԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պոդռամ խան, թիւ. 7, Ն. Պոլիս
ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—9

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

Ամենաբարձր գիտնական մեծագոյն արժանացած գանգրազգի ատուաձեւ ներկանիներու մէջ։
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՆԵՐ՝ Պոն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Ֆօրսս, Բարիզ, Լէվալուա-Բէրէք
ՄԹՆԵՐԱՆՈՑՆԵՐ՝ Ֆիլիբվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիոն, Սէթ, Տիժոն, Պարսելոնա, Ժընէվ.

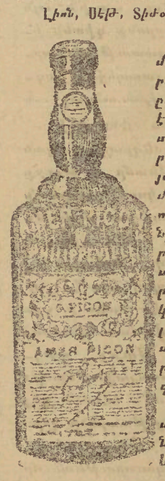

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամէնէն չատ քիչ քիչ պարունակող սա կաղդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կորովին ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն տնօրի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնում ասեն՝ բարերար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ բմպելիին չնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։
Տօներ. — Անխիղճ մ'ըդիկ մեր վաճառող նիւը կեղծած ըլլալուն, Ամէր Բիքոն սպառող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կուտանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել։ որպէս զի կեղծերը չառնեն։ պէտք է պահանջեն որ տիրոջ ինքնուն ոէ Ֆապրիքանի գրամը կրեն։
Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ
Գ. Պ.
Ա Ռէքքիա Ղալաթիա
Եքզոտիք Գոօրէոաթիվ Ղալ, Բերա,
Պոլիս եւ Գալատիոյ
Բարաստուլ եւ Մէլէքիասիս Ղալաթիա
Ժ Սթավրօպուլօ »
Սթավրօպուլօ Եղբարք »
Քոթթաքի Եղբարք »
Թէպէրօղլու և Ընկ. »
Ժան Բ. Տէսիլաս »
Վէնան Գասապեան (դեղվճ.) Պոլիս
Մէհմէտ Բեազիմ »
Թ. Լիսս »
Պ Սէֆէրեան »
Ժ Վանթիղիանոս եւ Ընկ. »
Էմիլ Լանդրան Բերա
Տէմիրքաքօրուլ եղբ. & եւ Ընկ »
Թ Սարէնեան Բերա. Կ. Պոլիս, Ղալաթիա
Սոսթէթ ոէ Բրուիլքիէր ոը
Ֆրանս Բերա
եւլն եւլն եւլն. 50—33

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երիւեկուրսիւներ
Սեպտեմբեր
Դ, 17/30 Իզմալի, Սիմֆ, Սաժոռ, Օռսա, Կերչ, Տրապիզոն, Բիզէ եւ Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դ. 17/30 Օռսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Ե. 18/1 Իզմիր, Պիրէաս և Ագիքսանդրիա. ժամը 10ին։
Հ. 18/1 Օռսա. ժամը 4ին։
Դ. 19/2 Սեվաստօպոլ. ժամը 10ին։
Հ. 20/3 Օռսա. ժամը 10ին։
Շ. 20/3 Նպատակի, Միտիլի, Իզմիր, Պիրէա, Հալեպ Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Գէորմի, Հայֆա, Յաֆա, Բեռութ եւ Ագիքսանդրիա. ժամ 4
50—12

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿԸ

Ազգ.— Օսմ. Առեւտրական Սենեակին մէջ արձանագրուած վաճառականներուն ու սեղանաւորներուն կը ծանուցուի որ անոնց կողմէ որոշուելիք 10 ընտրողներու ընտրութիւնը պիտի կատարուի առաւօտեան 23 (Ն. Տ.), երեքշաբթի օրը, համաձայն Սենեակի կարգմական կանոնագրի 3րդ յօդուածին, ընտրելու համար Սենեակին քանանչորս անդամները։ Քուէներու անձամբ պէտք է բերուին կամ ղրկուին ժամը 3էն (Ը. Թ.) սկսեալ, և քուէտուփը պիտի բացուի ժամը 6ին։ Քուէթուղթ պիտի ղրկուի այն վաճառականներուն և սեղանաւորներուն, որոնք արձանագրուած են, իսկ ատոնցմէ անոնք որ նոմակ չեն ընդունած, կը խնդրուի Առեւտրական Սենեակ դիմել, և իրենց քուէթուղթերը պահանջել, քուէարկութեան իրաւունքնին ի գործ դնելու համար։

ՕՍՄ. ՇՈՓԵՆԱՒԵՐՈՒ ՄԱԽՍՈՒՄԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ՄԱԼԹԷԲԷԻ ԵՒ ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ
ՄԻԶԵՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ
Սկսեալ 1908 սեպտեմբեր 1/14ին
ցնոր տնօրինութիւն
ԵԷՆԻ-ՀԱՄԻԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻՆ ՀԱՄԵՄԱՏ
Շաբնաւերը կը հաղորդակցին Անատոլի երկաթուղիի կայարանները ևն

Հաղորդակցութիւնը Բերա ելնելու			
Թ. Ղ.	Ժամ	Վրէն.	Մեկնում Նաւամատոյց
3	12	—	Հէյպէլիէն Մեծ Կղզի և Մալթէբէ։
5	1	3	Մեծ Կղզիէն Մալթէբէ։
9	9	12	Հէյպէլիէն Մեծ Կղզի և Մալթէբէ։
11	3	43	Մեծ Կղզիէն Մալթէբէ։
15	5	48	Հէյպէլիէն Մեծ Կղզի և Մալթէբէ։
19	8	20	Հէյպէլիէն Մեծ Կղզի և Մալթէբէ։
21	10	13	Հէյպէլիէն Մեծ Կղզի և Մալթէբէ։
Հրդ.	11	40	Հէյպէլիէն Մալթէբէ։
27	12	33	Մեծ Կղզիէն Մալթէբէ։
Հրդ.	1	55	Հէյպէլիէն Մալթէբէ։
2(*)	12	38	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի
4	1	40	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
Հրդ.	2	55	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի
8	4	12	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
12	6	34	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
46	9	12	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
18	11	4	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
22	12	10	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի
26	1	9	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։
28	2	25	Մալթէբէէն Մեծ Կղզի և Հէյպէլի։

(*) Այս երթեւեկը պիտի կատարուի 18/1 հոկտեմբերէն առոնց հաղորդակցութեան։

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº
"ՖԻՆԻՔՍ,,

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆԴՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000
ՖԻՆԻՔՍ սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։
ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն սեպհականութիւն, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։
Ընկերութեան ճեանապանն եղան է
ՈՒԴԱՄԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՍԻՔԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ
Ցարդ վճարուած է առաւել քան 27000000 անգլիական ոսկի։
Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքպլիս խան, Պանկ Օթոմանի մօտ,
Ղալաթիա։
Փոխ գործակալ ի Պոլիս
Ֆնտգլեան խան ՃԻՎԱՆ ԹԼՔԷԵԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Օսմանեան քաղաքական և քաղաքային ընդհանուր ընարութեանց գործոյն մէջ յաջողութիւն ձեռք բերելու համար Թաղական Խորհուրդս որոշած է Բերայի թաղեցւոց կանոնաւոր և անթերի մարդահամարը ունենալ ի ձեռին, որպէս զի կարելի լինի ամէն անհատի գործադրել ընտրական իրաւունքն ու պարտականութիւնը։ Արդէն Բերայի մէջ սկսուած ըլլալով սոյն մարդահամարի գործողութեան, մասնաւոր պաշտօնեայք ազգայնոց բնակարանները կը պտտին և յատուկ տոմարի մէջ կ'արձանագրեն ամէն ազգայինները, այսու նորածիններէ սկսեալ մինչեւ ամէնէն տարիքոտները։ Ուստի կը խնդրուի ամէն ազգայիններէ որ յիշեալ պաշտօնեայք իրենց դիմած ատեն, փութան ճշդիւ արձանագրել տալ իրենց և իրենց ընտանիքին պատկանող ամէն արուանհատի անունը, հայրանունը, մականունը, արհեստը, տարիքը, թաղը և փողոցը, տան թիւը և բնակավայրին տեսակը։ Նոյնպէս արձանագրել տան իւրաքանչիւր անուան առջեւ իր սեպհականութիւնն եղած կալուածը թէ՛ Բերայի, թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ գաւառի մէջ, տեղովը, թիւովը, պետական արժէքովը և տարեկան կալուածական տուրքովը։ Նաեւ իւրաքանչիւր անձի վճարած ուղղակի տուրքերը, ինչպէս տասանորդ, թէմքթիւ, զինուորական պէտէլ, ճամբաներու շինութեան օրամարդ, էմլաք թեղքէրէսի, աղնամ եւն.։ Կը խնդրուի նաեւ պատուարժան ազգայիններէ որ՝ եթէ վերոգրեալ պաշտօնեայք սխալմամբ չդիմեն իրենց, իրենք անձամբ կամ նամակաւ բաւականին Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Թաղական Խորհրդարանը դիմել և վերոգրեալ պարագաներու արձանագրել տալ։ Նոյնպէս գիւղացիներու պատճառաւ Բերայէ բացակայ գտնուողներու համար մասնաւոր պաշտօնեայ մը յատկացուած է, որ պիտի դիմէ այնպիսիներուն վճառատուները կամ գիւղերու բնակավայրը, վերոյիշեալ պարագաները արձանագրելու համար։ Եթէ չգիտնենք դիւղերը գտնուողներու մէջէն ոմանց դիմում չըլլալուն, այնպիսիներէն ալ կը խնդրուի որ բարեհանին ո՛և է միջոցաւ այս մասին տեղեկութիւն հաղորդել ի Թաղական Խորհրդարան, որպէս զի արձանագրութեանց մասին ոեւէ թերի չմնայ։ Պէտք չէ բնաւ ենթադրել թէ այս արձանագրութիւնը յատաջիկայն ո՛և է տուրք վճարելու դուռ կը բանայ. ընդհակառակն այս արձանագրութեան մասին ո՛և է անհոգութիւն թէ՛ օսմանեան քաղաքային շահերուն և թէ ազգային շահերուն անդարմանելի վնաս կը բերէ։ Թաղական Խորհուրդս կը յաւելու որ, եթէ ոմանք դատապարտելի անհոգութիւնով անտարբեր մնան սոյն արձանագրութեան մասին, այնպիսիք բնականաբար կը զրկուին իրենց քաղաքական ընտրական իրաւունքէն. ուստի թախանձանօք կը խնդրէ որ ամէն ազգային գործոյն կարեւորութիւնը նկատի առնելով, զանցառութիւն չընէ, և պահանջուած տեղեկութիւններն հաղորդէ վերոյիշեալ պաշտօնեայից։

(Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)
Բերա, 13 Սեպտ. 1908

ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆ ROBIN

Անոնք որ կը տառապին ֆրանկախտէ, սրտի և երիկամունքի հիւանդութիւններէ, թոքերու ընդլայնումէ, պնդերակութենէ, յօդացաւէ և կամ եթէ վերջին երկու հիւանդութեան մասին տրամադրութիւն կը տեսնեն իրենց մէջ, ըստ սովորութեան՝ Iodure կ'առնեն, որովհետեւ բժշկականապէս հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է թէ Iodure իրարեսին եղող իօտն ամէնէն ազդու հականեխիչն է, որ մարմնէն ներս մտնելուն պէս, հիւանդութեանց միակ պատճառն ու զարգացուցիչ եղող միքրոպները կա՛մ կ'ոչնչացնէ և կամ անոնց թոյնը կը չեզոքացնէ։ Եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ որ Iodure կամ Iodureը եթէ բացարձակապէս մաքուր չըլլայ՝ կրնայ չատ մը խանդարումներ առաջ բերել մարդկային մարմնոյն մէջ։ Տօքթ. Ռօպէն այս չարիքին առաջքն առնելու և Iodure բացարձակապէս օգտակար դարձնելու մտածումով, երկար փորձերէ ետք յաջողած է պատրաստել ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆ անուն դեղը, որ վաւերացուած է Ֆրանսայի բժշկական դիւանատան Ակադեմիկոս և հիւանդներուն յանձնարարուած իբր տիպար Iodure, որ այս դեղին ամէն բուժիչ յատկութիւնները ունի և զերծ է անոր անպատեհութիւններէն։ ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆԸ կը ծախուի մեծ դեղապատներու և մթերանոցներու մէջ։ 18—Բ

ԼԻՍԷ ՆԱՍԻՕՆԱԼ ՖՐԱՆՍԷ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻ՝ ՏԻԿ. ՏԸՂՕ ԵՒ ՇԱՖՆԷՐ
35, Եէնիճիի փողոց, Բերա
Վարժարանս պիտի վերաբացուի 1908 սեպտ. 8/21ին։ Արձանագրութեան և տեղեկութեանց համար դիմել Լիսէի Տնօրէնութեան, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը։ 15—13

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է
Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլքը

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամէն ան ոճով որ գործածած են այս կաթը՝ կ'բնդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ԿՈՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԳԼ ՕԳՏԱԿԱՆ 50—28

ՄՕՕ
ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող
օրգենատներ

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէգի	Նայդօգրիս
Միճիս	Էմէյսիս
Բաշխիս	Պուլգրիս
Թէյպրբ	Մսէրիս
Նարպօճ	Ֆայէրի
Նավարին	Ֆաուս
	Թիպս

Առաջին գարձի ճանապարհը նոր հաստատուած է, նաեւ մինչեւ քանակ անհանգիստ մնալն, նշանակուած գիծերը կը լուսաւորուին եւ ինչ համարգեր նեղ համար տեղերի տեղն։
Երկրորդ խորքի ղրկուելուն ալ սահմանափակ թեւաւ համարներ կ'առնեն բոլոր տեղերի ներսն։ [illegible]
Ինչ խնդրանք վճառատուներէն որ գիտցուցեալներ կամ իրենց կարիքները ունենալու համար [illegible] ժամանակ։
Ամբողջի եւ ելքորայի նաւատանքը տանելու համար [illegible]։
Դիմել առ Հ. Վ. ՈՒԻԹԷԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Բերայի խան Գալիպ գրաբ, Պոլիս
ՏԷՄԻՐ ԹՕՍ Ընկ.
50 8 31 Ալեքսանդ. Լիվերպուլ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԷԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազգ.— Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Էկիբտիր (Գոնիա) գաւառակին մէջ Բէօբրիօղլու և Գալվա լիճերուն ձկնորսութեան տուրքը, որուն պայմանաժամը օգոստոս ամսուն վերջը կը լրանայ և երեք տարուան համար 92,000 ղրուշի վարձու տրուած էր նախապէս, յետոյ Ակն սկսեալ անուրդի դրուած է դարձեալ երեք տարուան համար։ Անուրդին պայմանաժամը մինչեւ հոկտ. 15 (Հ. Ն.) երկարացուած ըլլալուն, Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ ուզողները եթէ կը փափաքին տեղեկութիւններ ստանալ անուրդին վրայ, կրնան ներ կայանալ Հանր. Պարտքի Ընդհանուր Տնօրէնութեան (Ոգելից Ըմպելիներու ճիւղին)։

* * *

Ազգ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ հայթայթումը հետեւեալներուն.— 400 հատ կապար թափելու գործի, 130 հատ կապարէ կաղապար, 3500 հատ քարսիլ, 3000 հատ բռնելէ բարշմէնէ։ Առժամեայ նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 17/30 սեպտ. չորեքշաբթի օր և վերջնական նուազուրդը՝ 23/5 հոկտ. երկուշաբթի օրը։ Ապրանքները պէտք է յանձնուին վերջնական նուազուրդին յաջորդող երկու ամիսներուն մէջ։ Ցանձնառուները պարտին վարչութեան կեդր. Մտուտկին յանձնել 0/0ին 10ը իրենց հայթայթելիք ապրանքի արժէքին, իբր երաշխաւորութիւն իրենց յանձնառութեան կատարման։ Առաջարկները պէտք է կատարուին կնքեալ պատգամով և ամպարժի անդեղէ գիներով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել կեդր. վարչութեան Մասակարարական ճիւղին։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն 4—4

Տրօճատեր ԳԱՐԵԳԻՆ ՔՕՃԱՆԵԱՆ